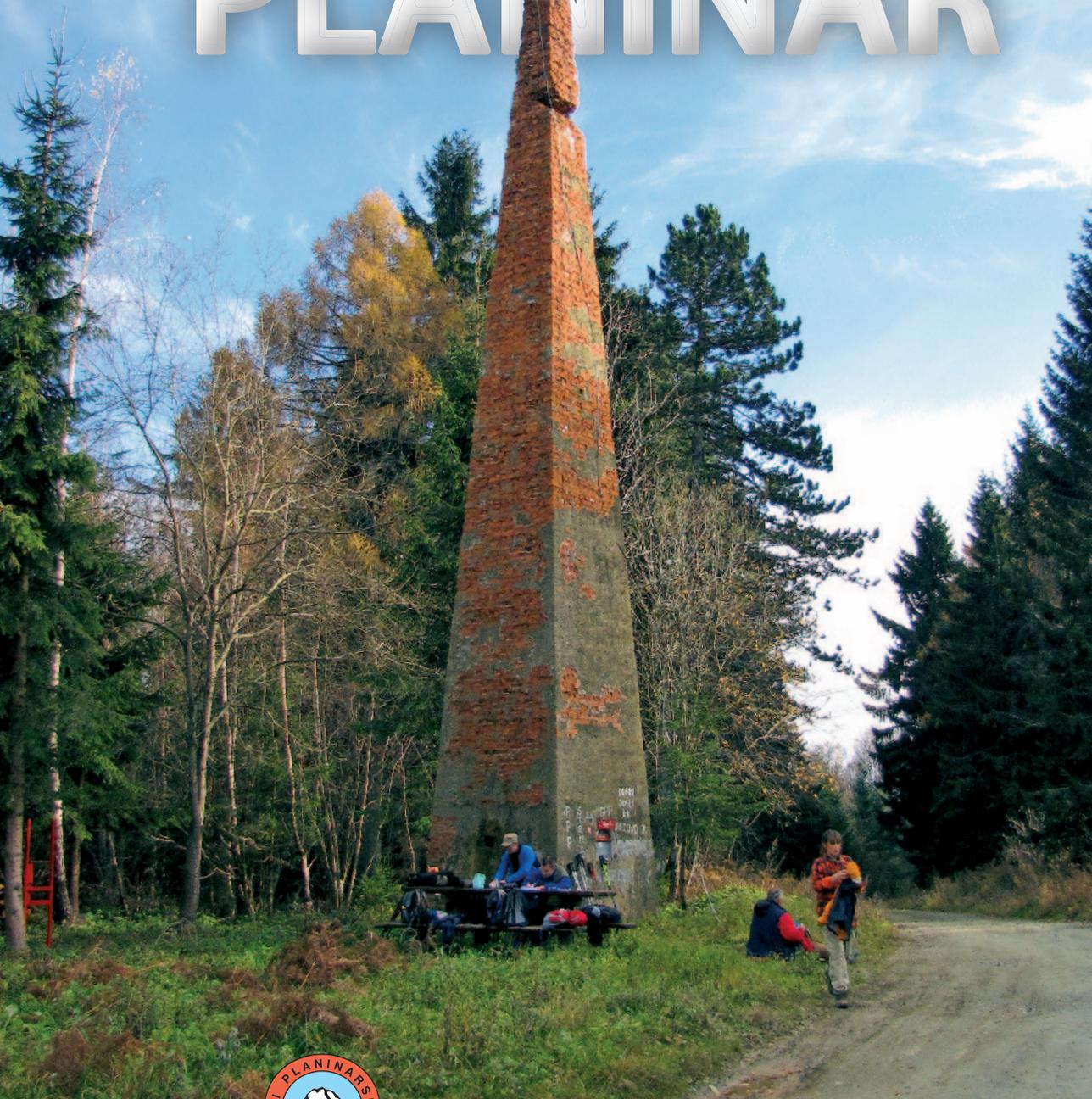

HRVATSKI PLANINAR

ISSN 0354-0650

GODIŠTE **105**

ČASOPIS HRVATSKOGA
PLANINARSKOG SAVEZA
izlazi od 1898. godine

3

OŽUJAK
2013

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS HRVATSKOGA PLANINARSKOG SAVEZA

»Hrvatski planinar« časopis je Hrvatskoga planinarskog saveza. Prvi je broj izašao 1. lipnja 1898. Od 1910. do 1913. tiskao se kao podlistak naziva »Planinarski list« u časopisu »Vijenac«. Od 1915. do 1921. i od 1945. do 1948. časopis nije izlazio, a od 1949. do 1991. godine izlazio je pod imenom »Naše planine«. Časopis izlazi u jedanaest brojeva godišnje (za srpanj i kolovoz kao dvobroj).

Nakladnik

Hrvatski planinarski savez
Kozarčeva 22
10000 Zagreb
OIB 77156514497

Pretplata i informacije

Ured Hrvatskoga planinarskog saveza
tel. 01/48-23-624
tel./fax 01/48-24-142
e-mail: hps@hps.hr
http://www.hps.hr

Uredništvo

E-mail adresa za zaprimanje članaka:
hrvatski.planinar@hps.hr

Grafička priprema

Urednik d.o.o., Zagreb

Tisak

Ekološki glasnik d.o.o.
Donja Lomnica

ISSN 0354-0650

Glavni i odgovorni urednik

Alan Čaplar
Palmotićeve 27
10000 Zagreb
e-mail: caplar@hps.hr
tel.: 091/51-41-740

Urednički odbor

Damir Bajs
Darko Berljak
Vlado Božić
Goran Gabrić
prof. dr. Darko Grundler
Faruk Islamović
Branko Meštrić
Krunoslav Milas
prof. dr. Željko Poljak
Vanja Radovanović
Robert Smolec

Lektura i korektura

Željko Poljak
Robert Smolec
Radovan Milčić
Goran Gabrić

Pretraživač i digitalni arhiv

Stari brojevi »Hrvatskog planinara« u PDF formatu te tražilica s bibliografijom časopisa dostupni su na internetskoj stranici časopisa te na DVD-u u izdanju HPS-a.

<http://www.hps.hr>

Suradnja u časopisu

Prilozi se mogu slati posredstvom e-maila ili poštom. Prednost imaju prilozi sa zanimljivim temama koji su popraćeni boljim izborom ilustracija. Slike se mogu slati poštom ili u digitalnom formatu (e-mailom, na CD-u ili DVD-u, ali ne unutar Word dokumenata). Uredništvo zadržava pravo kraćenja i uredničke obrade tekstova. Stavovi i mišljenja suradnika iznesena u časopisu nisu nužno stajališta Hrvatskog planinarskog saveza i Uredničkog odbora.

Pretplata

Godišnja pretplata za Hrvatsku

iznosi **150 kuna**. Pretplata se uplaćuje na žiro-račun Hrvatskoga planinarskog saveza HR4123600001101495742, pri čemu na uplatnici ili u obrascu za plaćanje putem interneta, u rubrici »Poziv na broj«, mora biti upisan Vaš pretplatnički broj.

Godišnja pretplata za inozemstvo

iznosi 35 eura, a uplaćuje se na račun SWIFT: ZABA-HR2X 25731-3253236, uz poziv na pretplatnički broj.

Cijena pojedinačnog primjerka

je 15 kuna (+ poštarina).

Vaš pretplatnički broj

otisnut je uz Vašu adresu, koja je nalijepljena na omotnici za slanje časopisa. Nakon uplate i evidentiranja u HPS-u, na naljepnici možete vidjeti naznaku o obavljenoj uplati.

Kako se pretplatiti

Zainteresirani za pretplatu na časopis trebaju se telefonom, e-mailom ili pismom javiti u Ured Hrvatskoga planinarskog saveza (hps@hps.hr, 01/48-23-624, 01/48-24-142). Pretplata se odnosi na kalendarsku godinu, pa novi pretplatnik nakon uplate dobiva sve brojeve tiskane u tekućoj godini. Pretplata se automatski produžuje na sljedeću godinu, do opoziva. S prvim se brojem u novoj godini pretplatnicima fizičkim osobama šalje se uplatnica za pretplatu, a pretplatnicima pravnim osobama računi.

108 Pola stoljeća planinarskog zajedništva u Slavoniji

117 Hrvatsko planinarstvo u Bosni i Hercegovini

124 U snježnom zagrljaju Kleka

130 Do najvišeg vrha Hrvatske i natrag

Sadržaj

Članci

- 108 Pola stoljeća planinarskog zajedništva u Slavoniji
Đorđe Balić
- 117 Hrvatsko planinarstvo u Bosni i Hercegovini
Željko Poljak
- 124 U snježnom zagrljaju Kleka
Zvonko Trdić
- 127 U planinu slušati tišinu
Nada Banović
- 130 Do najvišeg vrha Hrvatske i natrag
Helena Novak Penga
- 134 Slap
Dario Majetić
- 136 Pet planinskih dragulja
Marijan Popić
- 142 Meditacija o prirodi
Zrinka Kušer

Info

- 144 Obruč (1376 m)
- 146 Slavonski planinarski put (SPP)
- 146 Schlosserov dom na Risnjaku (1418 m)
- 147 Istraživači hrvatskih planina u 18. i 19. stoljeću
- 147 www.hpdzeljeznicar.hr
- 147 Vremeplov

Tema broja

50 godina planinarskog zajedništva u Slavoniji

Naslovnica

Brezovo polje na Psunju, najviši vrh u Slavoniji, foto: Vesna Holjevac

Rubrike

- 148 Susret vodstva HPS-a i PZS-a u Ljubljani
- 150 **Alpinizam:** Glavno da se »klajmba«
- 151 **Tko je što u hrvatskom planinarstvu:** Đorđe Balić
- 152 **Vijesti:** Novogodišnji susret na Kleku, 15. Vincekov pohod, Novo vodstvo Planinarskog saveza Županije splitsko-dalmatinske, Osnivanje i prvi izlet sekcije HPD-a »Sokolovac« u Zakorenju, Časopis »Bilo – 2013«, Ispravak
- 155 **Kalendar akcija**

Pola stoljeća planinarskog zajedništva u Slavoniji

Od Planinarskog odbora kotara Osijek do Slavanskoga planinarskog saveza

Đorđe Balić, Osijek

Počeci organiziranog planinarstva u Hrvatskoj

Mnogo je puta prepričan sudbonosan susret u Ogulinu na kojem je 1874. začel HPD – susret tada mladoga književnika, a poslije velikog župana Bude Budisavljevića, i mladog pravnika Vladimira Mažuranića (sina »bana pučanina« Ivana Mažuranića) s mladim profesorom matematike iz Beča, vrsnim i poznatim alpinistom, dobrim poznavateljem hrvatskih planina dr. Johannesom Frischaufom. Na Frischaufov poticaj Budisavljević je potaknuo Slavonca – Brođanina prof. dr. Gjurju Pilara, poslije akademika, da 15. listopada 1874. u Zagrebu okupi petnaest uglednika onog vremena i osnuje Hrvatsko planinsko društvo. Tako su se Hrvati uvrstili među prvih devet naroda koji su imali planinarsku organizaciju.

Planinarstvo u Slavoniji do Drugog svjetskog rata

Nedugo nakon osnutka HPD-a u Zagrebu, skupina oduševljenih osječkih izletnika s Jankovca, pod vodstvom ravnatelja zakladne bolnice u Osijeku dr. Vatroslava Ige Schwartza, osnovala je 7. srpnja 1895. Planinsko društvo »Bršljan« u Osijeku.

Značka »Planinsko društvo Bršljan 1895.«

Pravila PD-a »Bršljan« izdana 1897.

Osječani su se odlučili za osnutak društva neovisnog od zagrebačkoga, dapače, u društvenim Pravilima piše da je »svrha društva upoznavanje slavonskih krajeva, osobito gora i planina, promicanje općila po nepristupačnim i prirodno krasnim predjelima«. Nadalje se navodi da će »Bršljan« ustrojavati podružnice (sekcije) u Slavoniji. Mora se reći i to da nezavisan odnos prema HPD-u nije prve osječke planinare priječio da u članku 28. društvenih Pravila, gdje se reguliraju odnosi u slučaju prestanka rada društva, kažu: »Društvena imovina pripasti će u ovom slučaju HPD-u u Zagrebu...«. Društvo, na žalost, nije dugo radilo jer objektivno nisu postojali uvjeti za rad.

Nedugo nakon »Bršljana« osnovano je 1898. planinarsko društvo i u Požezi, ali ni ono nije

bilo duga vijeka. Tek nakon Prvoga svjetskog rata osnovane su podružnice HPD-a u više slavonskih mjesta:

- 1923. »Bedemgrad« u Našicama,
- 1924. »Dilj gora« u Brodu na Savi,
- 1925. u Osijeku »Jankovac«, a u Orahovici »Krndija«,
- 1927. u Pakracu »Čaklovac«, te podružnice Radničkoga turističkog društva iz Sarajeva »Priatelj prirode«, i to u Osijeku, Slavonskom Brodu i Slavonskoj Požegi. Te su podružnice kao socijalističke raspuštene već početkom 1930.,
- 1928. »Papuk« u Virovitici,
- 1932. »Vrani kamen« u Daruvaru i »Strmac« u Novoj Gradiški,
- 1933. »Sokolovac« u Požegi i
- 1935. »Krndija« u Kutjevu.

U međuvremenu je bilo pokušaja i poticaja za osnivanje planinarskih društava u Iloku, Novskoj, Donjem Miholjcu, Vinkovcima, Đakovu, Siraču i Vukovaru.

Radi stvaranja uvjeta za boravak u slavonskom gorju, prije Drugoga svjetskog rata izgrađeni su i planinarski domovi, kuće i skloništa, i to:

- 1933. »Vrani kamen« iz Daruvara zakupljuje lugarnicu na Poganom vrhu,
- 1934. »Jankovac« iz Osijeka otvara prvi planinarski dom u Slavoniji na Jankovcu; »Sokolovac« uređuje sklonište na Antunovcu; na Psunju je uređena turistička kuća; »Papuk« iz Virovitice uređuje sklonište na Vražjem vršću
- 1937. otvoren je Svobodin dom na Psunju,
- 1939. otvoren je planinarski dom na Petrovom vrhu iznad Daruvara.

Već u početnom razdoblju osnivanja planinarskih društava slavonski su planinari osjetili potrebu za zajedništvom, što je uostalom uobičajena osobina planinara. Prvi skup slavonskih planinara organiziran je 1933. na poziv »Sokolovca«, a zatim 1934. na poziv »Jankovca«, prilikom otvorenja jankovačkog doma. Sljedeći je skup održan 1935. na poziv »Papuka« iz Virovitice, a 1936. u Šumetlici na Psunju na poziv novogradiških planinara. Okupljanja su nastavljena 1937. na Velikoj Poljani u organizaciji Pakračana te 1940. kada su domaćini bili Virovitičani na Vražjem vršću.

Povijest planinarstva, pa tako i slavonskoga, pišu planinarska društva kao osnovne jedinice – organizatori planinarske aktivnosti. O tome sveučilišni profesor dr. Lazar Car, zoolog i odbornik u HPD-u 1900. godine piše u »Hrvatskom planinaru«: »Planinarsko društvo, bez podružnica, koje u svojoj okolini rade, ne bi moglo pravo udovoljavati svojem zadatku. Na podružnicama dakle leži samo provođenje naših ideja; one su za pravo izvršujući odbori planinarskog društva.«

Slavonska planinarska društva djelovala su u početnom razdoblju nakon osnivanja u vrlo nepovoljnim uvjetima. Priroda je lijepa i zavodljiva, ali planinarske infrastrukture nije bilo – javnog prijevoza, planinarskih skloništa, planinarskih karata, vodiča, markiranih staza i sl. Druga je otegotna okolnost bila ta što je planinarenje bilo dostupno razmjerno malom broju ljudi – subota i nedjelja bile su za zanatlije radni, a za seljake sajmeni dani. Planinarenje je bilo dostupno uglavnom samo srednjem građanskom sloju, intelektualcima i ljudima slobodnih profesija koji su imali vremena, novca i potrebu da svoje slobodno vrijeme provode u prirodi.

Stoga su društva osnivana s velikim ushićenjem, ali se njihova djelatnost vrlo brzo gasila. Od društava osnovanih između dva svjetska rata stalno su otada do današnjih dana djelovala samo društva u Osijeku (»Jankovac«), Požegi (»Sokolovac«), Slavonskom Brodu (»Dilj«), Pakracu (»Psunj«), Daruvaru (»Petrov vrh«), Novoj Gradiški (»Strmac«) i Virovitici (»Papuk«). Ta su društva u velikoj mjeri bila okosnica razvitka slavonskog planinarstva.

Povjerenstvo za utvrđivanje lokacije doma na Jankovcu 2. lipnja 1932.

Dom na Jankovcu, sagrađen 1951., izgorio 1987.

Planinarstvo u Slavoniji od 1945. do 1962.

Planinarski domovi, kuće i skloništa koji su postojali otprije, u Drugom svjetskom ratu uglavnom su uništeni. Predratna planinarska društva nestala su u ratnom vihoru, a ljudi iz tih društava završili su tko zna gdje. Planinarska se misao ipak nije ugasila. U skladu s tadašnjim propisima, država je sva sportska društva ukinula i formirala Fiskulturno društvo »Sloga« pri jedinstvenim sindikatima radnika i namještenika. U »Slogi« je postojala i Sekcija za planinarstvo i skijanje.

U Osijeku je, prema poznatim pisanim dokumentima, prvi sastanak takve sekcije održan već 5. srpnja 1945. Nakon nekog vremena nastalo je iz Sekcije Planinarsko društvo u Osijeku, a poslije je to društvo vratilo i svoje predratno ime »Jankovac«. Sličan je slijed događanja bio i u drugim mjestima gdje su prije Drugoga svjetskog rata postojala planinarska društva.

Kad su 1953. zagrebačka društva osnovala Savjet planinara radi usklađivanja rada i povezivanja akcija, došao je i u Slavoniji trenutak da se nešto poduzme. Inicijativu su dali požeški planinari i tako je 1956. na poziv PD-a »Sokolovac« u Požegi održano Prvo savjetovanje planinara

Slavonije. Na savjetovanju je odlučeno da će se svake godine održavati slet planinara Slavonije, a također, prema potrebi, i savjetovanja radi koordinacije rada, propagande, markiranja staza i drugih aktivnosti u slavonskom gorju.

Koncem ožujka 1957. održano je savjetovanje planinara Slavonije u Virovitici, a u travnju u Daruvaru. Na tim su savjetovanjima sudjelovali predstavnici društava iz Bjelovara, Pakraca, Podravske Slatine, Daruvara, Virovitice, Požege i Osijeka. Dogovorene su aktivnosti proslave Dana mladosti i planinarske štafete, osnivanje Savjeta planinara Slavonije i trasiranje Slavonske planinarske transverzale, danas Slavonskoga planinarskog puta.

Zajednički korijeni slavonskog planinarstva

Dragutin Gjurić u »Hrvatskom planinaru« (br. 6 iz 1936. u članku »Slavonski planinarski dan 1936.«), uz ostalo, piše i ovo: »...Posebne prilike, pod kojima djeluju naše slavonske podružnice izazvale su potrebu održavanja jedne planinarske manifestacije, koju ne smijemo ograničiti samo na puko upoznavanje članova i funkcionera tzv. slavonskih podružnica. Poznato je, da je najveća teškoća u

radu ovih podružnica razvijeno mišljenje o nemogućnosti planinarenja u 'ravnoj' Slavoniji. Otud dolazi i slab interes javnosti za planinarstvo. Stoga se u Slavoniji mora najprije vršiti pionirski rad i upoznavanje sa samom planinarskom idejom, a tek tada je moguće posvetiti se radu na samom planinarskom području, proučavanjem planina i podizanju planinarskih objekata. – Za takav rad upravo su korisne planinarske priredbe većeg stila, koje zainteresiraju širu javnost za naš pokret.«

Na savjetovanju 1956., na kojem je dogovoren Prvi slet planinara Slavonije, domaćin i predsjednik »Sokolovca« Zdravko Krakar rekao je u uvodu: »Dosadašnje iskustvo nam je pokazalo da se na planinarski pokret u Slavoniji do sada gledalo sa priličnom dozom podcjenjivanja (kako na same planinare tako i naše slavonske planine) što smo osjetili i na prošlogodišnjem Plenumu Saveza, zaključkom istoga, da spadamo u izrazito neplaninarske krajeve. U pogledu propagande vrlo je malo učinjeno, da se planinarskim masama omogući upoznavanje naših slavonskih planina i na taj način razbije mit o 'ravnoj Slavoniji'.«

U Izvještaju tajnika »Jankovca«, Rudolfa Kiralyja od 9. svibnja 1930. čitamo i ovo: »Planinareći uvidili smo važnost markacije puteva, pa imamo da zahvalimo našim revnim članovima Doneganiju, Horvatu, Schwandneru i Matoševiću, da se je na tom polju poradilo. Brodska imovna općina i TT S. A. Guttman izdala nam je dozvolu za nesmetano markiranje puteva i po tom se prešlo na rad. Tako imademo markirano: od vrha Papuka pored Ivačke glavice preko Previja, kosom na Jankovac, a odavde preko Češljakovačkog vrha na put za Orahovicu. Osim toga od Slatinskog Drenovca na Jankovac. Kanimo nastaviti ovim radom, kako bi spojili preko gora Krndije i Papuka prugu od Našica do Voćina i otvorimo time planinarski put turistima kroz skupine našeg sjeverno slavonskog gorja.«

Ta aktivnost predstavlja prvu konturu osmišljenog kreiranja mreže planinarskih putova u slavonskom gorju sa Slavonskim planinarskim putem kao njenom kralježnicom. Označeni planinarski putovi u svakom slučaju pridonose masovnijem pohodu u planine jer označeni put daje putniku sigurnost u kretanju.

Iz ovih primjera izviru osjećaji za potrebu stvaranja i njegovanja zajedničkih korijena slavonskog planinarstva, koji su iz područja obilježavanja sigurnih pješačkih putova, smještaja u slavonskom gorju, zajedničke propagande slavonskoga gorja i sigurnosti u njemu.

skog planinarstva, koji su iz područja obilježavanja sigurnih pješačkih putova, smještaja u slavonskom gorju, zajedničke propagande slavonskoga gorja i sigurnosti u njemu.

Planinarski odbor kotara Osijek

Planinarski savez Hrvatske (PSH) piše 18. listopada 1962. dopis dr. Kamilu Firingeru u Osijek, kao članu skupštine PSH-a, tada i predsjedniku PD-a »Jankovac« iz Osijeka, ali i najuglednijem osječkom planinaru. U njemu poziva dr. Firingera da u skladu s okružnicom upućenom planinarskim društvima na području kotara Osijek poduzme aktivnosti na osnivanju Planinarskog odbora kotara Osijek. Nedugo nakon tog dopisa dr. Firinger je za 30. studenoga 1962. na Jankovcu zakazao osnivačku sjednicu radi formiranja Planinarskog odbora kotara Osijek (POK Osijek). Prisustvovali su predstavnici društava iz Osijeka, Slavonske Orahovice, Slavonske Požege i Našica. Nisu prisustvovali predstavnici društava iz Slavonskog Broda i Nove Gradiške. Za prvog predsjednika izabran je dr. Kamilo Firinger, za tajnika Dragan Eger, za blagajnika Darije Papa, svi iz Osijeka. Potpredsjednik je postao Jovo Komnenović iz Požege, a članovi Izvršnog odbora Antun Petković iz Požege, Ivan Frank iz Orahovice i Josip Valer iz Našica. Tom su se prilikom i formalno počeli graditi temelji zajedništva slavonskog planinarstva, koji su eto izdržali gradnju koja traje već 50 godina.

Planinarski odbor Slavonije

Zabilježeno je da je na sjednici POK-a Osijek na Omanovcu 8. rujna 1963. dr. Firinger rekao: »Žao nam je što nema predstavnika društva iz Daruvara. Zbog sadašnje upravne podjele ovo društvo doduše organizaciono mora pripadati svojem Planinarskom savezu kotara Bjelovar, ali obzirom na našu slavonsku povezanost i smještaj oko gorskog vijenca što okružuje Požešku kotlinu jednako ako ne i više moraju međutim surađivati i imaju zajedničke interese s ostalim slavonskim planinarskim društvima. Upravne granice odnosno granice kotareva se mijenjaju, naš geografski položaj i planinarska povezanost ostaje nepromijenjena i stalna.«

Na Konferenciji POK-a Osijek 7. lipnja 1964. dr. Aleksandar Vrbaški ističe: »Nema razloga da Savez i dalje ne djeluje, premda su rasformirali

Razumljivo je da je slavonske planinare od prvih trenutaka ujedinjavalo slavonsko gorje. Zato je logično da se od početaka tražio planinarski put koji će povezati slavonski gorski prsten. Prvi je put takva zamisao ostvarena 27. srpnja 1957., kada je otvorena Slavonska planinarska transverzala, poslije poznata pod nazivom Slavonski planinarski put

kotarsku SOFK-u«. Tom prilikom Pavlic (Našice) dodaje »da Savez ima svoj rezon i da treba da ostane«, a Mato Mitrović (Orahovica) izražava zabrinutost što Savez nema svoja sredstva.

Na sastanku POK-a Osijek u Delnicama (u pauzi izborne Skupštine planinara Hrvatske) bilo je 29. svibnja 1965. na dnevnom redu i »Pretvaranje POK-a Osijek u POS«. Predsjednik POK-a dr. Firinger izvješćuje da se položaj saveza mijenja iz temelja i kaže: »Dosađajući kotarski planinarski savezi nisu ispunili namijenjeni im zadatak, jer su prošireni novi upravni kotarevi bili umjetna tvorevina, te im nije dug vijek, jer će se ukinuti ili će im se proširiti područje. Što se tiče planinarske kotarske granice nisu se poklapale s planinarskim regijama, što napose vrijedi za Slavoniju, kojoj bezuvjetno i geografski i planinarski pripadaju i Novska, Pakrac, Daruvar, te Virovitica, zbog čega smo ih naravski uvijek smatrali našim članovima.«

Na konferenciji POK-a Osijek održanoj 5. rujna 1965. u Velikoj donesena je odluka o transformaciji POK-a Osijek u Planinarski odbor Slavonije (POS). Do transformacije je došlo u trenutku ukidanja kotara u sistemu lokalne samouprave. Spoznajući tu mogućnost već prije, moramo zabilježiti neka razmišljanja. Kad su po prvi put slavonski planinari slobodno odlučivali o udruživanju u POS, svoj su interes artikulirali Statutom koji je tom prilikom usvojen. U Statutu, uz ostalo, u članku 1. piše: »Planinarski odbor Slavonije udružuje sve osnovne planinarske organizacije Slavonije i krajeva povezanih u planinarskom pogledu uz Slavoniju.« Prilikom osnivanja izabran je novi Izvršni odbor u koji su izabrani dr. Kamilo Firinger iz Osijeka za predsjednika, prof. Antun Petković iz Požege za potpredsjednika, iz Osijeka Miroslav Matošević za tajnika i Ivo Slaviček za blagajnika, te za članove Izvršnog odbora Žarko Bačikin iz Požege, Ivica Novotny iz Orahovice, Đuro Turković iz Našica i Ivan Sket iz Slavonskog Broda.

Planinarski savez Slavonije i Slavonski planinarski savez

Prilagođavajući se važećoj zakonskoj regulativi POS se 1988. transformira u Planinarski savez Slavonije.

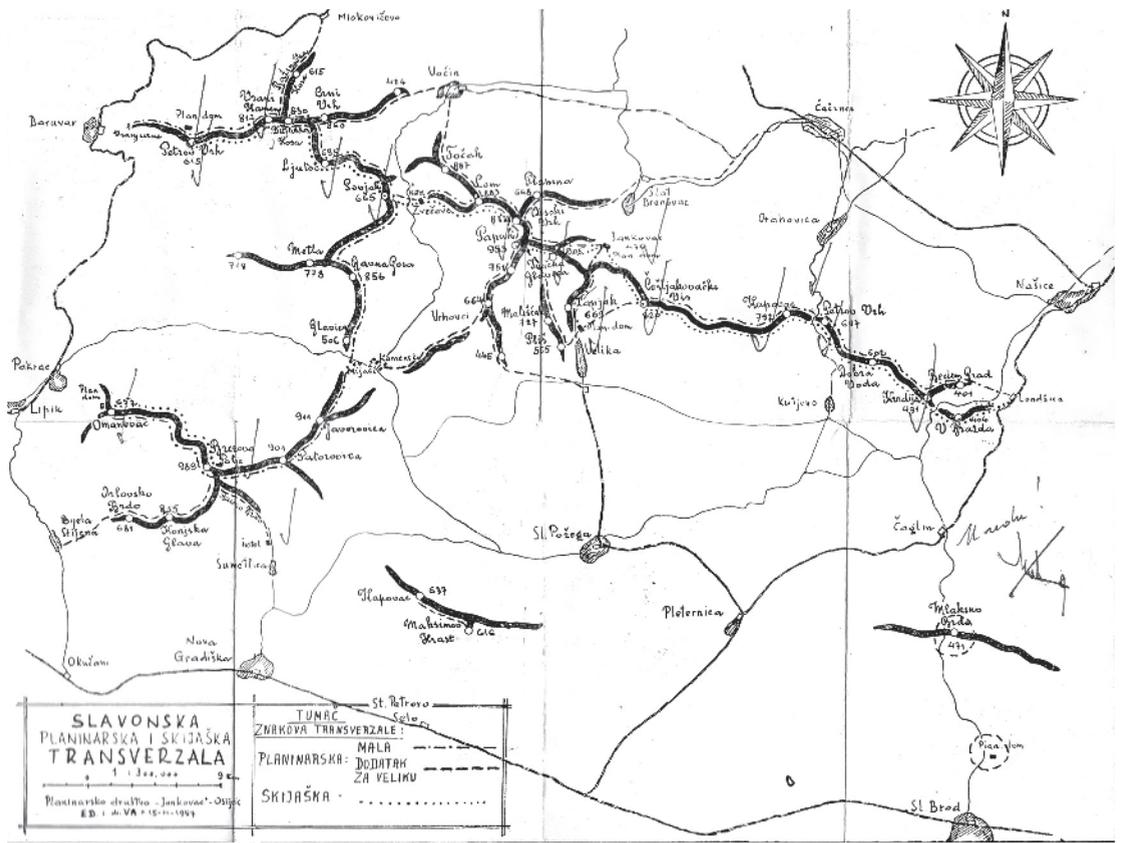
Posljednja prilagodba dogodila se 1993. Ipak, povod prilagodbi nije bio formalno-pravne naravi nego je uvažio nacionalna čuvstva slavonskih planinara pa smo tako dobili današnji Slavonski planinarski savez.

Slavonski planinarski put – kohezijski faktor slavonskog planinarstva

Razumljivo je da je slavonske planinare od prvih trenutaka ujedinjavalo slavonsko gorje. Zato je logično da se od početaka tražio planinarski put koji će povezati slavonski gorski prsten.

Prvi je put takva zamisao ostvarena 27. srpnja 1957., kada je otvorena Slavonska planinarska transverzala, poslije poznata pod nazivom Slavonski planinarski put. U prvoj varijanti ova planinarska obilaznica bila je i Slavonska skijaška transverzala, no s vremenom se odustalo od skijaške varijante. U izvornoj varijanti vodila je od Londžice preko Papuka i Daruvara do Strmca te imala točkaste lokacije na Požeškoj gori i Dilju.

Od prvog dana težnja je bila da obilaznica poveže čitav slavonski gorski prsten. To je, napokon, ostvarila današnja generacija slavonskih

planinara: od 21. svibnja 2012. Slavonski planinarski put je kružna obilaznica, koja počinje i završava na istome mjestu. »Šetnja« – u povoljnim uvjetima – traje za dobrog hodača 8 dana (8 do 10 sati hoda dnevno, oko 300 km). Sva planinarska društva udružena u Slavonski planinarski savez imaju svoj dio obveze u održavanju puta.

Ostvareno je ono što je bio jedan od prvobitnih ciljeva SPP-a, da bude poveznica slavanskoga gorja i slavonskih planinara. Tako su danas slavonski planinari okupljeni u Slavonski planinarski savez koji skrbi o Slavonskom planinarskom putu. To je ujedno dogovoreni minimum za opstojnost Saveza.

Ostali kohezivski elementi

Što još povezuje slavonske planinare?

- Mreža planinarskih putova koji se oslanjaju na »slavonski planinarski autoput« – Slavonski planinarski put, koja ima više od 2000 kilometara.
- Zaštita prirode slavanskoga gorja, pri čemu su rezultati, zahvaljujući planinarima, vrlo pohvalni i obećavajući. Pod zaštitom su: područje Parka prirode Papuk, Geo park Papuk, Muški bunar i Prašnik na Psunju te Sovsko jezero na Dilju. Zasad je zaustavljena devastacija prirode uslijed djelatnosti kame-noloma izvan prostora na kojima je to dopuštено, spriječeno je odlaganje radioaktivnog otpada u slavonskom gorju, kao i smještanje nuklearnih elektrana.
- Sigurnost planinara i skijaša u slavonskom gorju, koju osigurava Gorska služba spašavanja, poboljšana je, jer osim jedne stanice HGSS-a u Požegi, sada djeluju još četiri: u Osijeku, Vinkovcima, Orahovici i Novskoj.

XIV. slet planinara Slavonije na Klačnicama na Požeškoj gori

- Mreža planinarskih kuća, domova i skloništa znatno je proširena, tako da u slavonskom gorju možemo ponuditi na Dilju 65 ležaja, na Krndiji 53, na Papuku 155 i na Pšunju još 82, ili ukupno 355 ležaja. Stavljanjem u funkciju doma u Velikoj, proširenjem kuće »Tivanovo« i stavljanjem u funkciju skloništa Londžica dobit ćemo novih 135 ležajeva.

U 50 godina organizirano je 37 sletova planinara Slavonije i 13 susreta planinara (isti sadržaj drugog naziva). Osim toga, tu su i druga poznata planinarska događanja – Papučki jaglaci, Susreti planinara pjesnika na Sovskom jezeru, pohod Kroz šume i vinograde, Susreti na Brezovom polju, Pohod putem VRA »Bljesak«, Našički križni put, Podunavski pješački put, Pohod Beliščanskim pješačkim podravskim putem, Virovitički susreti planinara, Antunovski piknik, Lipanj u Lipiku, Petrovo na Petrovom vrhu, Martinje u Kutjevu, Memorijalni pohod na Anđinu baraku, Pohod Fokinom stazom i dr.

Valja naglasiti da je slavonsko planinarstvo zaslužno za razvoj mnogih sportskih, kulturnih i rekreativnih aktivnosti, koje su se nakon početne afirmacije u okviru planinarstva razvile i djeluju samostalno. Među ostalim, iz planinarskog skijaanja razvio se Slavonski skijaški savez. Počeci kajakaštva u Slavoniji u planinarskoj su organizaciji, a sada je to sportska disciplina koja je Slavoniju afirmirala u svjetskim razmjerima. Iz planinarske

orijentacije izrastao je i novi orijentacijski sport. Niknulo je više udruga koje se bave kretanjem u prirodi, a korijeni su im u planinarstvu, npr. pustolovne trke, izletničke tematske grupe za obilazak vinskih cesta, gljivarenje i sl. Prve osmišljene ekološke akcije u Slavoniji također su se pokrenule u planinarskoj organizaciji.

Planinarske izložbe fotografija bile su još prije Drugoga svjetskog rata kulturni događaji, a okupljale su autore iz tadašnje Jugoslavije i svijeta. Nastavili smo to organizirajući slavonske dijafotofestivale, a u posljednje vrijeme, prilagođavajući se novim tehnologijama, organiziramo putem web portala SPS-a Slavonski digitalni fotofestival. Iz te aktivnosti planinara osnovan je Foto-klub u Osijeku, ali i u drugim mjestima Slavonije. Zamjetna je i izdavačka djelatnost slavonskih planinara. Kulturna funkcija jača provedbom projekta uređenja muzejskih zbirki slavonskog planinarstva.

SPS je pomogao i širenju planinarskih horizonata, kako organizacijom 1. i 2. slavonske planinarske ekspedicije na Kavkaz i u Nepal, tako i povezujući društva prilikom složenih planinarskih pohoda u strana, ali i domaća gorja. U 50 godina djelovalo je na području Slavonije 29 planinarskih društava. U jubilarnoj 50. godini (2012.), članice Saveza su 24 planinarska društva s 2111 članova, Stanica planinarskih vodiča Slavonije, 5 stanica HGSS-a i Planinarski savez Vukovarsko-srijemske županije.

Snaga slavonskog planinarstva

Može li se govoriti o slavonskom planinarstvu? Kada sagledamo nekoliko sljedećih naznaka, sigurno ćemo se složiti da postoji okvir koji možemo zvati slavonskim planinarstvom. Činjenica je da se oduvijek osnovni planinarski rad događao u planinarskim društvima, ovisno o ostalim prilikama u dotičnoj sredini, no istovremeno se razvijao i osjećaj potrebe za zajedništvom. Zašto? Mogući odgovor u riječima je prof. dr. Željka Poljaka, koji kaže: »...natjecateljski elementi su planinarstvu strani jer su u suprotnosti s načelom uzajamnosti, altruizma i humanizma.«

U čemu se ogleda snaga slavonskog planinarskog zajedništva?

- Cilj okupljanja uvijek je bilo slavonsko gorje i rad za njegovo dobro, a udruživanje je uvijek bilo dobrovoljno.
- Iako djeluje na razmjerno velikom području, poticaji i potvrde zajedništva stižu podjednako sa svih strana.
- Slavonski su planinari dvaput ponudili statute PSH-u, odnosno HPS-u, prilagođene aktualnim vremenima, koji su usvojeni i omogućili su demokratsko prilagođavanje hrvatskih planinara društvenim promjenama.
- Tri su statuta slavonskih planinara usvojena aklamacijom u demokratskom postupku. Oni su omogućili prilagodbe aktualnom trenutku društva u kome živimo.

- Slavonski su planinari donijeli vizionarski dokument o razvoju slavonskog planinarstva i potaknuli HPS da izradi i usvoji takav dokument na državnoj razini.
- Ponudili su PSH-u 1987. godine Kodeks planinarske etike, koji je kao sveobuhvatno autorsko djelo i usvojen.
- Adresar planinarskih društava i kalendar planinarskih akcija u Hrvatskoj ostvareni su na poticaj Slavonaca.
- Zastupljenost Slavonaca u tijelima HPS-a značajno je poboljšana, iako u posljednje vrijeme ne i zadovoljavajuće.
- Prijateljstva među ljudima nastala u planini prenijela su se i u svakodnevni život.
- Uspomene koje nam nitko nikada neće uskratiti, niti to može, vjerojatno su za mnoge od nas i posljednje misli koje ćemo ponijeti sa sobom.

Najistaknutiji planinari

Sigurno je da za ovakve uspjehe trebaju i pravi ljudi. U Slavoniji, među slavonskim planinarima, uvijek ih je bilo. Sjedište Saveza selilo se iz Osijeka u Požegu, pa se vraćalo u Osijek. Sjednice su se oduvijek održavale naizmjenice, svaka na drugome mjestu (kuriozitet radi, jedna je održana, kako i priliči planinarima – u hodu, a jedna u vlaku za Klek, na Dan planinara Hrvatske). Savez ima čvrst stav da djeluje na području Slavonije neovisno o

Planinarsko Martinje u Kutjevu, jedna od najmasovnijih tradicionalnih planinarskih akcija u Hrvatskoj

BOŽENA KRALJ-VRSALOVIC
VESNA HOLJEVAČ

Početak uspona na Brezovo polje, najviši vrh Slavonije

Dr. Kamilo Firinger

Antun Petković

Ivica Martinjek

Drago Trošelj

administrativnim granicama i svih ovih godina nema riješeno financiranje redovnih aktivnosti, a ipak je sve preživio. Kako? Zahvaljujući ljudima koji vole slavonsko gorje.

Teško je danas izdvojiti one koji su više od ostalih pridonijeli slavonskom planinarstvu. Neki djeluju u matičnim društvima, dok su drugi učvršćivali slavonsko zajedništvo. Ovom ćemo prilikom među planinarima izdvojiti one najzaslužnije za navedena postignuća, po planinarskim društvima:

- »Jankovac« – Kamilo Firinger, Dragan Eger, Aleksandar Vrbaški, Miroslav Matošević, Ivan Rešetar, Josip Jung i Ivan Slaviček
- »Zanatlija« – Josip Muha, Đorđe Balić, Đuro Turković, Zlatko Lončarić, Marjan Jalžetić, Vlado Obad i Antun Rački
- »Sokolovac« – Antun Petković, Vilko Šimunović, Ivica Martinek, Ivan Jakovina, Milan Kaučić, Antun Lovrić, Žarko Bačikin, Josip Keča, Tomislav Sablek, Dario Švajda, Željko Böhm, Ruda Nedela i Sadik Spahić
- »Krndija« – Drago Trošelj, Josip Valler, Slavko Žagar, Zlatko Marman i Nikola Matasić
- »Orahovica« – Mato Mitrović, Ivan Adelfinger, Ivica Novotny i Zlatko Tomšić
- »Papuk« – Roko Pavoković, Žarko Bartolović i Zvonimir Kovačević
- »Petrov vrh« – Miroslav Gjurin, Zlatko Juraneć, Slavko Sohr, Vlatko Šulentić i Slavko Pokorny
- »Strmac« – Ivan Baretić, Mladen Vidaković, Miljenko Rosić Baća, Mihajlo Trifunović, Ivan Ograjšek Ogi, Ana Plavanović, Drago Vrbanić i Željko Brčić
- »Psunj« – Branko Pruginić, Petar Končar, Borislav Černi, Rudolf Čišper, Miroslav Kulhavi, Mladen Šimunović i Žarko Roček,

- »Dilj gora« – Vilim Buk, Mijo Šoš, Dražen Smojan, Karlo Frančesko, Josip Činkl, Davorin Molnar, Blanka Kermendy-Sabolić i Stjepan Safundžić
- »Klikun« – Miroslav Mesić, Vid Marić, Ivan Božić, Jasna Vidović i Dražen Mlinarić
- »Belišće« – Krunoslav Hornung i Slobodan Soldo
- »Tikvica« – Berislav Tkalac
- »Đakovo« – Miro Lay te Otmar i Darko Tosenberger
- »Sokol« – Zlatko Brkić
- »Dirov brijeg« – Danijel Mustafić
- »Lipa« – Josip Šuprina
- »Grafičar« – Ivan Tram i Zorko Plevnik.

Tu svakako treba ubrojiti i dugogodišnjeg tajnika HPS-a, rodom Slavonca, Nikolu Aleksića iz Osijeka.

Zaključak

Što reći kao zaključak ove šetnje po prošlosti slavonskog planinarstva? Vjerojatno će jednoga dana netko ovih 50 godina ukratko opisati rečenicom-dvije i ocijeniti ih romantičarskim razdobljem, no poželimo naraštajima poslije nas da uspiju sačuvati travu, cvijeće, drveće i kamenje, pogled na čisto nebo i da se napiju izvorske vode. U svakom slučaju, hvala svima koji su pomogli da borba za očuvanje slavonskoga gorja bude uspješna i da težnja za zajedništvom u prirodnim granicama bude održiva. Zajedno poželimo da slavonsko gorje ostane oaza prirode, u koju će čovjek ulaziti, ali s mjerom, kako bi sačuvao njene prirodne vrijednosti.

Slavonski planinarski savez osnovan je radi Slavonskoga planinarskog puta, koji povezuje slavonsko gorje u neraskidivu zajednicu – neka tako i ostane. Za projekt objedinjavanja slavonskoga gorja možemo nakon 50 godina reći da je uspio.

Hrvatsko planinarstvo u Bosni i Hercegovini

Drugi dio

prof. dr. Željko Poljak, Zagreb

Preteče alpinizma u BiH

U prvom dijelu ovog članka (HP 2013, broj 2) dokumentirana je povijesna činjenica da su planinarstvo u Bosni i Hercegovini razvili Hrvati, kao nositelji zapadne civilizacije. Jednako tako bilo je i s alpinizmom (penjačkim planinarstvom u stijenama), iako s priličnim zakašnjenjem. No najprije nekoliko riječi o pretečama alpinizma u BiH stijenama. O tome ima malo podataka, premda je to pitanje temeljito istražio dr. Halid Čaušević (1919-2000) i opisao u svojoj studiji *Pothvati slični alpinizmu u prošlosti Bosne i Hercegovine* (NP 1979, br. 5-6, str. 129-132) te u njenom nastavku *Dilema na tragovima prvih penjača* (NP 1986, br. 5-6, str. 97-100). Nije utvrdio nijedan uspon koji bi se do dolaska hrvatskih penjača mogao ocijeniti penjačkim. Najviše što se može reći jest da su neki pokušaji u BiH stijenama utrli put razumijevanju za osvajanje stijena. Pregledom bibliografije dosadašnja 104 godišta ovog časopisa mogu se naći brojni pojedinačni, alpinizmu slični pokušaji hrvatskih planinara, osobito onih iz Bosne.

Alpinizam se u BiH ipak ukorijenio tek onda kada su se zagrebački alpinisti uspjeli organizirati te su, nakon nekoliko početničkih godina, preusmjerili svoje djelovanje s Kleka i Alpa na BiH stijene. No budući da je razvoj alpinizma u Hrvatskoj kasnio za alpskim narodima, jer se *Hrvatsko planinarsko društvo* (HPD) između dva svjetska rata dugo protivilo penjanju u stijenama kao »nepotrebnom riskiranju života«, u HPD-u je Alpinistički odsjek (u početku se zvao Alpinistička sekcija) osnovan tek 1935. No već 1936. počeo je redovno organizirati penjačke tečajeve i tada s velikim poletom nadoknadio kašnjenje za Europom. Godine 1942. i 1943. čak je održao tečajeve za Odjel armadnih pretekarov tadašnje slovačke vojske (HP 1942, 135; HP 1943, 145).

Započela je epoha u kojoj su naši alpinisti bili obuzeti romantičarskim, danas teško shvatljivim zanosom. Iako slabo opremljeni – tek klinovima, čekićem i konopljanim užetom gotovo simbolične vrijednosti – s entuzijazmom su Klekovu stijenu iskrižali prvenstvenim smjerovima, a neki su u njoj i život izgubili. U dvorištu Frankopanske tvrđave u Ogulinu o tome i danas svjedoči spomenik sa sedam uklesanih imena. Stekavši potrebno iskustvo, zagrebački su se alpinisti preusmjerili s domaćih stijena najprije na Alpe, a zatim na eldorado još netaknutih stijena u hercegovačkim planinama Prenju i Čvršnjici, gdje su mogli izvoditi brojne »prvenstvene« uspone. Naime, prvenstveni smjerovi osobito su cijenjeni i prvim penjačima daju pravo da ih nazovu svojim imenom. Osobito su zavoljeli Čvršnjicu, ne samo zbog prekrasnih stijena golemih dimenzija, nego i stoga što su hrvatski planinari iz BiH tu planinu dobro markirali i na Vilincu, blizu najljepših stijena, sagradili planinarsku kuću, a nije bilo na odmet ni to što ih je stanovništvo na tom etnički hrvatskom području srdačno prihvaćalo.

U BiH alpinizmu razdoblje do 1939. možemo nazvati pripremnim, a njegove bosanske sudionike, koliko su god bili požrtvovni, samo pretečama alpinizma. Te je godine Alpinistički odsjek HPD-a iz Zagreba napokon snažno zakoračio u BiH stijene, a sljedećih godina sustavno organizirao penjačke pohode gotovo na ekspedicijski način. Tako je zapravo započelo penjačko planinarstvo u BiH. Prvi je pohod bio na Prenj 1940., drugi 1941. na Čvršnjicu i, poslije Drugoga svjetskog rata, 1948. – ponovno na Čvršnjicu. Rezultat je bio niz prvenstvenih penjačkih uspona, dokumentiranih opisom smjerova, fotografijama i člancima u planinarskom tisku. Otada je BiH alpinizam neprestano imao uzlaznu liniju te su ga postupno prihvatila i druga dva naroda u BiH.

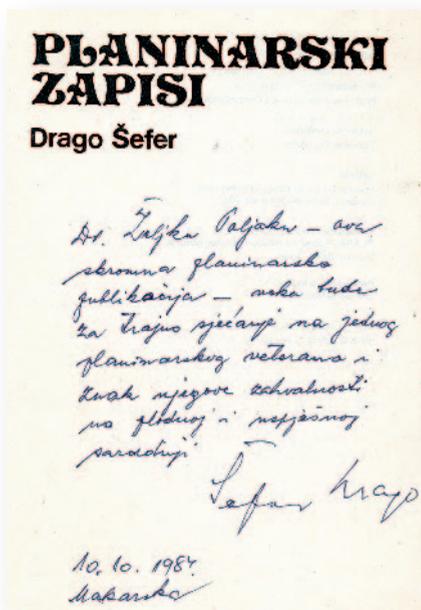
Ideje donose i usađuju ljudi s vizijom, a među njima su se tada posebno isticala četvorica. U Zagrebu su to bili Slavko Brezovečki i Marijan Dragman, a u Sarajevu Drago Šefer i Josip Sigmund. Četiri Hrvata, od kojih su dvojica tragično skončala, zavrjeđuju da im se ovdje posveti nekoliko redaka.

Drago Šefer i prvi alpinistički odsjek u Bosni

Kao što je rečeno, HPD-ov Alpinistički odsjek u Zagrebu osnovan je tek 1935., i to sa zakašnjem, zbog opiranja starijih članova u HPD-ovom vodstvu. Iste je godine osnovan prvi alpinistički odsjek i u Bosni. Organizirao ga je u sarajevskom PD-u *Prijatelj prirode* Hrvat Drago Šefer (1908–1996). Odsjek se nije održao iz dva razloga. Prvi je što ga ni matično društvo nije podržalo, a drugi nesloga penjača. U knjizi uspomena *Planinarski zapisi* (PS BiH, Sarajevo, 1984.), koju mi je Šefer poklonio s vlastoručnom posvetom, on piše: »Individualizam i ljubomora nisu nam dali da se ujedinito i zajednički djelujemo« i, osim toga, »nijedno planinarsko društvo nije pokazivalo želju da nam pomogne ... pa je bilo nemoguće organizovano djelovanje, već isključivo individualne akcije« (str. 37.). Kao prije toga u Zagrebu, i planinarska društva u BiH pružala su otpor penjaštvu, pa je tako »...Marko Ilić, dugogodišnji predsjednik PD *Romanija*, 30-tih godina riječju i perom anatemisao svaki pokušaj alpinističke aktivnosti u planinarskoj organizaciji, a bilo je i drugih koji su ga slijedili« (str. 160). Šefer je dobio zadovoljštinu tek 1980., kada je u sarajevskom

Drago Šefer

hotelu *Bristol* tadašnji predsjednik Planinarskog saveza BiH Petar Simoneti (porijeklom iz Istre) otvorio proslavu 50-godišnjice BiH alpinizma (str. 159; nije jasno s kojim se događajem povezuje ta godišnjica). Šefer se poslije umirovljenja preselio u Makarsku, gdje je 1974. obnovio rad PD-a *Biokovo* i život završio kao njegov počasni predsjednik. U zaključku možemo reći da Šefer nije uspio usaditi penjaštvo u Bosni ponajviše zato što je to pokušavao učiniti u društvu koje za to nije imalo razumijevanja. Dakle, do Drugoga svjetskog rata bilo je među BiH-planinarima samo individualnih penjačkih akcija. Šefer se s nekoliko prijatelja i bratom Josipom počeo penjati u Djevojačkim stijenama na Romaniji i zabilježio jedan svoj uspon 1. listopada 1929. O tome je pisao u sarajevskim glasilima, npr. u časopisu *Snaga*.

Vizionar Josip Sigmund i njegov tragičan kraj

Josip Sigmund (1912–1943) imao je za razliku od Šefera, barem u početku, više sreće i bolju taktiku. Započeo je u HPD-u *Bjelašnica* kao član vodstva i voditelj omladinske sekcije. Postupno je zagrijavao mlade članove za velike i pionirske pothvate u stijenama, a osobito je propagirao zimski alpinizam. Tako je od 14. do 21. ožujka 1937. na Bjelašnici održao za Ski sekciju svog društva »skijaški tečaj za visoko alpsko planinarenje«. Osim toga, prvi je

Josip Sigmund

dokumentirao jedan prvenstveni uspon u BiH stijenama. Izveo ga je u listopadu 1937. i opisao u članku *Prvenstveni penjački uspon preko sjeverne stijene Klapavice, Čvrstica* (HP 1938, 65). O svojim usponima i planinarskoj viziji objavio je u ovom

Skica stijene Klapavice
--- ucrtan put penjanja J. Sigmund.

Sigmundov smjer u Klapavici 1937 - prvi dokumentirani alpinistički uspon u BiH

Dom Josip Sigmund na Treskavici (danas u ruševinama)

časopisu desetak članaka bez kojih nije moguće govoriti o povijesti alpinizma u BiH. Po zanimanju je bio željeznički tehničar, a kao član Komunističke partije bio je i politički aktivan, što ga je koštalo života. Uhapšen je 1942. i strijeljan 1943. u Sarajevu. Bio je to velik gubitak za planinarstvo u BiH, posebno za alpinizam. Njegovim je imenom nazvan velik i lijep planinarski dom na Treskavici sagrađen 1951. (spaljen u ratu nakon raspada Jugoslavije).

Slavko Brezovečki i Marijan Dragman – legende hrvatskog alpinizma

Zagrebački alpinisti Slavko Brezovečki (1911-1991) i Marijan Dragman (1910-1945) činili su najuspješniji penjački savez do Drugoga svjetskog rata. Dragman je, slično kao i Sigmund, bio uhapšen kao aktivan član Komunističke partije i 1945. nestao negdje na putu iz Lepoglave u Jasenovac. Kao i Brezovečki, bio je po struci grafičar. Brilljirao je penjačkom tehnikom i za tadašnje prilike izvodio upravo spektakularne uspone, a usto se bavio boksom i bio državni prvak u poluteškoj kategoriji. Brezovečki je bio snalažljiviji i imao više sreće. Poslije Drugog svjetskog rata promijenio je zanimanje i postao u neku ruku naš prvi profesionalni planinar (alpinistički instruktor i plaćeni tajnik Planinarskog saveza Hrvatske). S njim sam kao alpinist i urednik mnogo surađivao, pa će za ovu temu možda biti zanimljivo nekoliko mojih sjećanja.

Po osnutku Banovine Hrvatske za ravnatelj Prve klasične gimnazije u Zagrebu iz Bosne je 1939. došao prof. Ivan Rengjeo (1884-1962), istaknuti član vodstva sarajevskog HPD-a *Bjelašnica*. Rengjeo je godinu poslije postao i uredni-

Slavko Brezovečki

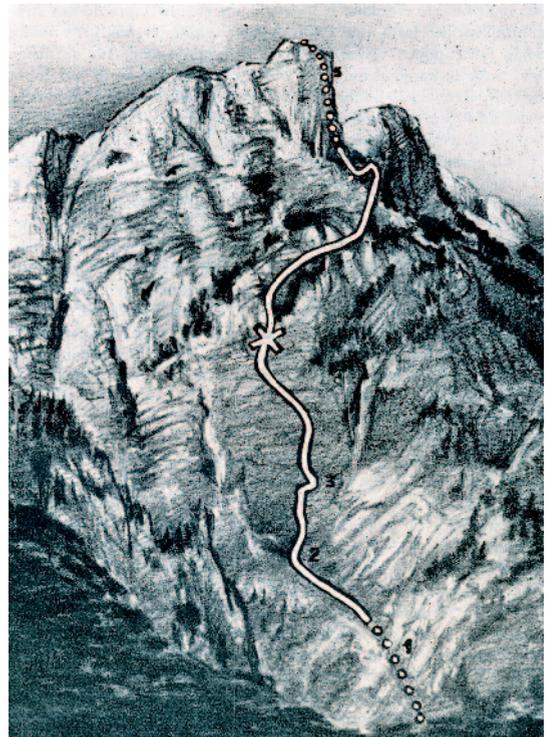
Marijan Dragman

kom *Hrvatskog planinara* pa nije čudno da se taj časopis mogao čitati i u gimnazijskoj knjižnici. Kao učenik te gimnazije slučajno sam u dvobroju 8–9 iz 1940. naišao na članak Slavka Brezovečkog, tada »alpinista broj jedan« u Hrvatskoj. Bio je to dramatičan opis osvajanja tisućumetarske stijene Velikoga kuka na Čvrsnici, koje je svojim herojstvom toliko uzbudilo maštu mene četrnaestogodišnjaka da mi je uvelike odredilo budućnost: desetak godina poslije postao sam autorov učenik u stijeni, a dvadesetak godina poslije urednik *Hrvatskog planinara* i to ostao pune 42 godine. Kad je na alpinističkom tečaju zagrebačkih studenata (Durmitor, 1949.) poginuo naš instruktor Josip Komen, došao ga je zamijeniti upravo Brezovečki. Navečer oko logorske vatre na obali Crnog jezera rado nam je pričao o svojim penjačkim usponenama. Iskoristio sam priliku i upitao ga koji mu je uspon bio najteži i najopasniji, a on je bez mnogo razmišljanja odgovorio – Veliki kuk na Čvrsnici prije deset godina. Danas znamo da su Dragman i Brezovečki tim usponom označili početak suvremenog alpinizma u BiH. No, prepustimo dalje riječ samom Brezovečkom, poslužimo se citatima iz njegova uzbudljivog članka koji nosi naslov *Jugoistočna stijena Velikoga kuka (1.850 m) na Čvrsnici; Prvenstveni uspon 10. i 11. VIII. 1939.*

Otkriće i dramatično osvajanje Velikoga kuka na Čvrsnici

Brezovečki je bio očaran već prvim pogledom na tu stijenu: »Nju kao da je izmislila najsmjellija ljudska mašta, tu je usredotočen sav ljudski pojam strmine, veličine i nepobjedivosti u isti čas.

Stijena Velikog kuka nadilazi svojom visinom i čuvenu sjevernu stijenu Triglava, koju mi također vrlo dobro poznajemo. Gotovo nitko od mojih drugova nije mogao povjerovati da u te krajeve još nije stupila noga planinara-penjača. Stijene, koje su se iznad naših glava uzdizale u modro nebo, bile su u alpinističkim krugovima potpuno nepoznate.« Ali bile su vrlo teške i opasne: »opasnost od kamenja koje neprestano pada... sve police

Smjer Dragman-Brezovečki u Velikom kuku 1939.

Smjer Dragman-Brezovečki u Velikom kuku 1939.

nagnute prema dolini ... silna vrućina toga dana ... Iz lijevog dijela stijene dopre do nas strašna tutnjava. Bio je to veći odron kamenja, koje je sada kroz velike kamine jurilo poput vlaka u dolinu.« Nakon jednog opasnog detalja priznaje: »Osjećam da mi popuštaju sile, i sa strahom pomišljam na duboku tamu poda mnom.«

Prenočili su u polovici stijene: »Poslije skromne večere izmoreni čvrsto smo zaspali. Pred zoru prenula nas je iza sna snažna detonacija. Bilo je to opet kamenje, koje je padalo i rušilo se u našoj neposrednoj blizini.« Oko dva sata popodne proživljavali su Brezovečki i njegov partner Marijan Dragman tešku krizu zbog žeđi. »U međuvremenu pojavio se na samome vrhu naš drug Bumba, bio je u društvu s Laszowskim i Šporčićem (članovi AO HPD-a iz Zagreba – op. Ž. P.). Donijeli su vodu i mnogo užeta. Napokon nam spustiše vodu na užetu preko 100 m dugačkom. Neopisiva su bila čuvstva, koja su se tada rađala u nama, kada je nekoliko boca zazvonilo iznad naših glava i spuštalo se polagano do nas. Pričinilo mi se, da slušam veličanstveni andante izveden u silnim akordima, koji su nam donosili novi život poslije velike i mučne borbe.«

Na vrhu je ustanovio: »Moj visinomjer pokazivao je točnu visinu stijene: 1.300 m, kroz koju smo se probili za puna 33 i pol sata. Stijena je prema tome visoka točno 1.050 m ne uračunavši ovamo onih 250 m ulaznog žlijeba. Tehnički je stijena krajnje teška i nužno su potrebni klinovi i pomoćne zamke za svladavanje nepredvidivih zapreka.« Putopis je završio riječima: »Jedan sat kasnije već smo sjedili u lijepoj novo otvorenoj i

vrlo udobno namještenoj planinarskoj kući pod Velikim Vilincem (1961 m), koju je sagradila naša vrijedna podružnica H.P.D. *Bjelašnica* iz Sarajeva. Tu smo u ugodnom raspoloženju prepričavali svoje doživljaje i postavljali osnove novim usponima«. A o tim novim usponima neka govore sljedeći redci.

Pustolovni pohod na Čvrstnicu 1941.

Fantastične priče koje su stizale iz hercegovačkih stijena djelovale su poput droge na zagrebačke penjače pa ih ni rat kojim je upravo bila srušena Jugoslavija, ni oružane pobune koje su započele u Hrvatskoj i Bosni, nisu odvratili od nauma da ih posjete. Ljeti 1941. devetero članova zagrebačkog AO-a jedva je dočekalo da nestane snijeg iz stijena i bez obzira na alarmantne vijesti o oružanim pobunama, pripremio je gotovo zanesenjački hazardnu ljetnu ekspediciju na Čvrstnicu. Izvrsno su je planirali, čak su unaprijed vlakom otpremili sanduke s hranom u Jablanicu, ali su doživjeli velike neprilike. O nekim delikatnim pojedinostima doznao sam od svog rođaka (strica svoje žene) prof. Vladimira Stahuljaka, koji je 1941. imenovan za povjerenika NDH u HPD-u (HP 1941, 195). Uklonjen je dotadašnji HSS-ovski predsjednik dr. Josip Torbar (1899-1963; zatvoren je u Lepoglavi) i u tom prijelaznom razdoblju zavladao je u HPD-u prilična zbrka i samovlašće. Tako je npr. Stahuljakovu programatskom članku *Hrvatsko planinarstvo* (HP 1941, 201–206) na kraju dodan, bez njegova znanja, ustaški pozdrav »Za dom spremni!« (on nije bio ustaša i nakon nekog vremena dao je ostavku). Neki članovi planiranog pohoda na Čvrstnicu bili su uhapšeni, drugi mobilizirani, a treći su uzalud došli u određeno vrijeme na kolodvor. No ostatak ekipe ipak je sljedeći tjedan krenuo na put, a poslije su im pristigli još neki drugovi, tako da ih je ukupno bilo devet: Ivan Bumba, Zdravko Ceraj, Marijan Dragman, Slavko Brezovečki, Pavao Halavanja, Dragan Horvat, Emil Laszowski, Krešo Mihaljević i Franjo Šaško. Dio hrane koja ih je čekala u sanducima u međuvremenu se pokvario, a kuću na Vilincu našli su provaljenu i opustošenu. »Provaljen i oštećen krov, odnesen je najveći dio posuđa i sva čebad« – javlja HPD-u u Zagreb podružnica *Bjelašnica* iz Sarajeva (HP 1941, 198). Na povratku su, kao sumnjivi, pet dana bili zadržani u Sarajevu. Putovanje je 1942. opisao Mihaljević pod naslovom *Alpinisti na dopustu* (HP 1942, br. 1–2, str. 6–14),

ali morao je prešutjeti uzroke neprilika što su ih doživjeli; o njima su javno progovorili tek poslije 1945. Unatoč svemu, postigli su zapažene uspjehe: čvrnsničke stijene iskrižali su prvenstvenim smjerovima i o tome u HP-u objavili niz članaka. Vrijedi ih ovdje spomenuti u obliku male bibliografije.

- Brezovečki, S.: Jugoistočna stijena Velikog kuka (1.850 m) na Čvrnsnici (HP 1940, 225)
- Mihaljević, K.: Kroz stijenu Pešti-brda na Čvrnsnici (HP 1941, 232)
- Dragman, M.: Kroz Merića stijenu (HP 1941, 273)
- Mihaljević, K.: Alpinisti na dopustu (HP 1942, 6)
- Horvat, A. D.: Sjeverna stijena Pešti-brda (HP 1942, 38)
- Brezovečki S.: Sjeverna stijena Merića kuka u Čvrnsnici (HP 1942, 57)
- Mihaljević, K.: Još jedan prvenstveni uspon na Čvrnsnici (HP 1942, 83)
- Brezovečki, S.: Sjeverna stijena Pešti-brda (2040 m) (HP 1943, 120)

Tehničke opise svih prvenstvenih uspona, kao i ostalih koji se spominju u ovom članku, sabrao je Zlatko Smerke u svom *Alpinističkom vodiču* (Zagreb, 1963.) i *Alpinističkom vodiču Stijene Jugoslavije*, knjiga druga (Varaždin, 1979.) pa ih ovdje nije potrebno ponovno nabrajati.

Alpinistička ekspedicija na Čvrnsnicu 1948.

Slijedilo je osam godina zastoja, što zbog rata, što zbog poslijeratne mukotrpne obnove planinarstva («Planinarstvo je buržoaska izmišljotina» – izjavio je jednom Josip Broz). Zagrebački alpinisti nisu zaboravili Čvrnsnicu ni čar njenih stijena i

Mirko Zgaga i Ivo Gropuzzo 10. 8. 1948. na Čvrnsnici. Na nogama imaju opanke s đonovima od autoguma a šeširi su im vezani ispod brade - tada uobičajena penjačka oprema

ZDRAVKO CERAJ

Članovi AO HPD-a 15. 8. 1941. u Merića stijeni na Čvrnsnici (Kolar, Franjo Kuhrić, Emil Laszowsky i Ivica Bumba)

jedva su dočekali prvu priliku. Kad je 1948. nova vlast konačno planinarima dopustila osnivanje samostalnih društava, alpinisti su u kolovozu te godine organizirali do tada najzamašniji pothvat u povijesti hrvatskog alpinizma – penjački pohod na Čvrnsnicu u ekspedicijskom stilu s 19 članova. Bili su to Stjepan Brlečić (1920–2007), Ivo Gropuzzo (1925–1971), Drago Kivač (1903–1982), Josip Mesarić (1916–1971), Maksimilijan Plotnikov (1909–1954), Edvin Rakoš (1924–1998), Mirko Zgaga (1925–2010) i drugi. Među njima je bilo i pet djevojaka: Lota Arh, Jelena Špiler - Čuča, Anđela Bedeniković, Vilma Čać i Josipa Ferenčina. Pokrenuto je i mjesno stanovništvo, koje je na svaki način pomagalo planinare.

Pohod je iscrpno opisao na desetak stranica tadašnji vodeći penjač Slavko Brezovečki u članku *Čvrnsnica* (NP, 1949, 10–20). Ovdje ćemo izdvojiti samo nekoliko zanimljivih pojedinosti. Petero članova s Mesarićem na čelu otišlo je prije da pripremi sve potrebno, a ostali su krenuli vlakom u Jablanicu i odatle kamionom u selo Doljane. Dio prtljage otpremljen je u planinu konjskom karavanom, a oko 200 kilograma iznijeli su planinari na svojim leđima svladavši visinsku razliku od 1400 metara. Kuću na Vilincu našli su opustošenu, bez vrata i prozora, i trebalo je mnogo truda da se osposobi za boravak. U duhu tadašnjeg vremena, izdali su i jedan broj zidnih novina «koji je oštro lupao po raznim nedostacima pojedinaca». Kada su se jednog dana rasporedili u penjačke naveze i krenuli u stijenu Pešti-brda, tamo im se izgubila iz

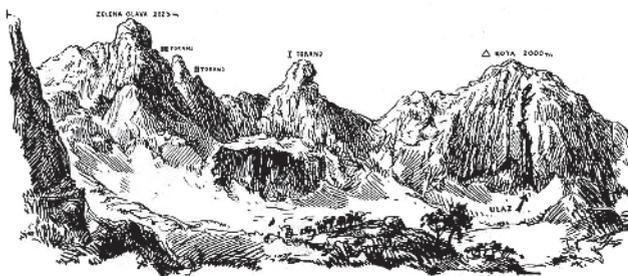
vida dvojka Brlečić – Josipa Ferenčina. Nakon pet sati traganja jedva su je pronašli, zahvaljujući Josipinim pozivima u pomoć. Brlečiću su se išćupali klinovi iz stijene, pao je desetak metara duboko i slomio noge. Formirana je momčad za spašavanje, koja ga je u dramatičnim okolnostima uspjela otpremiti u mostarsku bolnicu. »Ovaj slučaj bio je za nas ispit zrelosti, velika tehnička škola i ogledalo kod vršenja drugarskih dužnosti« – zaključio je Brezovečki – »ali ćemo ponovno posjetiti Čvrscopicu, koju smo zavoljeli ne samo zato što nam njeni teški tereni odgajaju prvoklasne alpinističke kadrove, već i radi njezine posebne ljepote i srdačnosti naroda koji u njoj obitava.« Brlečić je uskoro ozdravio i poslije je Brezovečkog naslijedio na dužnosti tajnika Planinarskog saveza Hrvatske.

Četiri sudionice alpinističkog pohoda na Čvrscopicu 1948.
- Lota Arh, Jelena Špiler, Anđela Bedeniković i Vilma Čać

Prenj, Maglić, Volujak

Temu ćemo zaokružiti sažetim podacima o pionirskim pothvatima zagrebačkih alpinista u do tada penjački gotovo netaknutim stijenama Prenja i Magličeve skupine. Alpinistička sekcija HPD-a organizirala je u kolovozu 1940. penjački pohod radi istraživanja stijena u Prenju (HP 1941, 216; NP

Crtež prenskih stijena Kreše Mihaljevića 1940.

1949, 349). Sudjelovali su Zdravko Ceraj, ing. Božo Dilber, Joža Mesarić, Krešo Mihaljević, Drago Šafar i Stjepan Brlečić pod vodstvom Slavka Brezovečkog i izveli deset prvenstvenih uspona. Mnogo poslije (1969.) izveli su članovi penjačkog logora zagrebačkog PD-a *Željezničar* na Prenju velik broj prvenstvenih uspona (NP 1971., suplement *Planinar*). U kolovozu 1949. prvi je put zabiljen alpinistički klin u skupini Magliča. Tom su prilikom zagrebački penjači Mirko Zgaga, B. Matković, Ivo Gropuzzo, Nino Kućan, Edvin Rakoš i Krešo Mihaljević zabilježili četiri prvenstvena uspona (NP 1949, 228). Ceraj (1920–2011) se poslije istaknuo kao atletičar te postao olimpijac i višestruki prvak Jugoslavije. Dodajmo ovdje da je najplodnije bilo ljeto 1954. kada je AO *Velebit* pod vodstvom Zdenka Šimunovića izveo niz prvenstvenih uspona u Volujaku, Trnovačkom Durmitoru i Bioču. U pohodu je sudjelovalo više mladih penjača i, po prvi put, nekoliko ženskih naveza (Ljerka Zajec, Višnja Boltar, Ivanka Kosec; NP 1954, 408 i 423).

Nakon pionirskih podviga zagrebačkih penjača, a istodobno s poslijeratnom obnovom planinarstva u BiH, počela je alpinistička misao prodirati i među pripadnike ostala dva konstitutivna naroda u BiH. No to nije više tema ovoga članka.

Prenske stijene

U snježnom zagrljaju Kleka

Zvonko Trdić, Ogulin

ZVONKO TRDIĆ

U mjesto uoči Božića i Nove godine, kao što obično biva, ove je zime obilan snijeg zapao tek sredinom siječnja. Pao je na suhu zemlju. Baš onako kako treba – rekli bi stari Ogulinci.

Gledajući zametenu ulicu, prisjetih se jednoga zimskog uspona na Klek. Među starim papirima brzo sam pronašao već gotovo zaboravljen zapis.

Toga vikenda, 5. i 6. prosinca 1996., bio je moj red dežurstva u planinarskom domu na Kleku. Nakon nekoliko vrlo hladnih dana osvanulo je subotnje jutro s velikom količinom svježega pršića. Kroz pahulje nalik guščjemu paperju lako se hodalo. Pahulje lagane poput sjemenki maslačka podatno su se razmicale pri koračanju kroz dubok snijeg. Nevjerojatno! Kao u bajci!

Nešto poslije osam sati krenuo sam pješice iz Ogulina prema Bjelskom, vjerujući da će me donde dovesti netko tko ide u Jasenak, prema Hrvatskom olimpijskom centru »Bjelolasica«. Na putu kroz Puškariće cijelim putem slušam resko struganje lopata po asfaltu – ljudi čiste prilaze kućama. Prate me začuđenim pogledima, pitajući se kamo li ću s tom naprtnjačom na leđima. Na izlasku iz sela uviđam da cesta uopće nije očišćena. Snijega je nešto manje s desne strane ceste jer je tijekom noći ralica prošla prema Jasenku. Rijetki su automobili koji mogu voziti tako zasniježenom cestom. Malo je bilo nade da će me tko povesti.

Nakon jednog sata hoda ukazao mi se bijeli masiv Kleka. Tvrdoglavo sam gazio cestom prema Bjelskom, i ne pomišljajući na odustajanje

od uspona. Odjednom se pored mene zaustavi lada niva. Gizde se vraćao iz grada na Kneju, k svome stadu ovaca. Iako je Bjelsko znatno dalje od njegova odredišta, spremno me je povezao.

Bjelsko je izgledalo kao začarano. Protekle je noći zapalo osamdesetak centimetara novoga snijega. Vladao je potpun mir. Jedino kretanje bilo je lagano izvijanje dima iz zametanih dimnjaka.

Čudan pogled kojim me Gizde ispratio po izlasku iz auta izgledao je gotovo smiješno. Uvjeran da ću odustati od uspona po tako dubokom snijegu, ponudio mi je da me poveze natrag u Ogulin. Pozdravili smo se, a ja se uputih do staroga Mile i Marte, da im se javim prije uspona. Mile je već dulje vremena bolestan. Poslije tople kave i kraćeg razgovora opraštam se od staraca.

Lagano krećem prema domu. Snijeg je prhak i suh, tako da noge propadaju do samoga tla. Napredujem prilično teško. Već na dvjestotinjak metara od ceste pomišljam na povratak. Snijeg je vrlo dubok. Dopire mi pet-šest centimetara ispod pojasa. Znoj me već dobro nažimlje, a osjećam i lagan umor.

Grane drveća savijene su pod teškim teretom snijega. S ovako povijenim granama, stare bukve djeluju nježno i krhko. Nigdje ni daška vjetra. U šumi vlada čudnovat, gotovo zlokoban mir. Prasak grane što pada zajedno sa snijegom neugodno para bijelu tišinu. Mnogo grana leži podno stabala. Lome se i one debele.

Teškom mukom stižem na livadu. Znam da je ovdje snijeg dublji nego u šumi. Nakon svakog mučnog koraka moram trbuhom pogurnuti snijeg kako bih ponovno iskoračio. Hodam po samoj zemlji. Okrećem se oko sebe. Debele grane starih bukava na rubu šume povijene su poput šiblja. Grmovi lijeske prema kojima napredujem nalik su bijelim stogovima sijena. Sve je promijenilo izgled i oblik. Probijanje kroz povaljano grmlje mukotrpno je. Nastojim izbjeći da mi snijeg s grana pada po odjeći. Ispod krošnja snijeg je nešto manji nego na livadi, ali nije ništa lakše jer sada tek počinje uspon. Vjerujem da je u višim predjelima barem malo puhalo dok je padao snijeg. To bi značilo da je na vjetrovitim dijelovima staze snijega znatno manje. Nadajući se tako, nastavljam se probijati kroz debeli bijeli pokrivač.

Hodam već gotovo sat i pol vremena. Napredovanje je iznimno teško. Uspon je sa svakim

korakom sve strmiji. Ustrajem, odlučan da ću se vratiti zaključim li da je besmisleno nastaviti. Ako sve to i završi samo na »poštenom« pokušaju, neću imati razloga za nezadovoljstvo. Dodatno potaknut saznanjem da je i odustajanje od uspona dobro rješenje, uporno nastavljam. Snijeg nije ništa manji. Čini mi se da je sve dublji, ali to pripisujem strmini. Zaboravio sam na vrijeme. Teškom mukom dolazim pod Mrcinu, do zametanih klupa nedaleko od križanja staze za Ogulin. Potpuno sam mokar od znoja. Ovo je zgodno mjesto za konačnu odluku. Još uvijek ima smisla vratiti se jer iza mene je tek nešto više od pola puta do planinarskog doma. Stanje je sasvim jasno. Sinoć nije puhao vjetar. Nema vjetrometina ni manjega snijega. Sasvim je sigurno da je u gornjem dijelu staze snijeg znatno dublji. Vrlo sam iscrpljen.

Penjem se već dulje od dva i pol sata. Ispred mene je bijeli pakao, a iza leđa povratak koji ne želim. Budi se »ono nešto« što ne dopušta odustajanje. Oboružan tim dobro mi poznatim porivom, nastavljam gaziti i »grnjati« dubok snijeg. Prolazim kroz tunele ispod povijenih grana. Sve se doima nestvarnim. Iz snijega mi izviruje tek poprsje i dio naprtnjače. Napor... znoj... strahovit napor! Suhe cipele i topla stopala jedina su »svijetla« točka u toj snježnoj priči. To na žalost ne vrijedi za gaće, koje su se već odavno pridružile mokrim dijelovima odjeće. Često zastajkujem motreći sljedeću dionicu puta. Proučavam sljedećih desetak metara. Napredovanje je krajnje mučno i vrlo sporo. »Čuvajmo bilje Kleka« – piše na ploči iza mojih leđa.

Uspon postaje doslovno užasan. Snijeg mi je do pazuha, a povremeno i u razini ramena. Nevjerojatno! Pod nogama jasno osjećam granicu između novoga i staroga snijega. Propadam pri hodaњу duboko kroz stari snijeg. Čovjek se pomalo čudno osjeća kad mu se mjesto sljedećeg iskoraka nalazi u visini brade, nekih tridesetak centimetara ispred nosa. Kao da hodam kroz vodu, samo neusporedivo teže. Iako mi je još na Bjelskom bilo prilično jasno u što se upuštam, priznajem, nisam ni pretpostavljao da ću se naći u ovakvoj situaciji. Nikada ne bih ni pomislio da je nešto slično uopće moguće. Nije mi prvi put da se nalazim u dubokom snijegu. Ne osjećam strah, niti se bojim panike. Ipak je to prilika u kojoj, boreći se sa snijegom, imam dovoljno vremena za

Snijegom zarobljen put prema Kleku

razmišljanje. Ludost je što sam se potpuno sam upustio u ovaj uspon.

Hodam dalje uz strahovit napor. Riječ »hodati« posve je neprimjerena da bi se njome opisalo takvo probijanje kroz snijeg. Borba sa snijegom izgleda otprilike ovako: pokretom tijela prema naprijed prsima zbijem snijeg ispred sebe. Podizanjem koljena srušim zbijeni snijeg. U nastalu kosinu što je moguće snažnije zabijem cipelu. Sljedećim zamahom tijela pomičem se malo naprijed. Kad težinu tijela prenesem na nogu kojom sam iskoračio, valja ponoviti cijeli postupak za sljedeći korak. Moje se »hodanje« sastoji od opisanih pokreta.

Potpuno sam mokar. Iako imam u rezervi suhu odjeću, presvlačenje ne dolazi u obzir. Iz snijega mi izviruju tek ramena. Ne smijem se zaustavljati jer je temperatura prilično niska. Moglo bi nastupiti smrzavanje odjeće. Umor je gotovo nepodnošljiv. Osjećam potrebu za snom. Prođu me žmarci pri pomisli na san. Svjestan sam da bi to bio siguran put prema »crnoj kronici« u novinama.

Kroz rijetku maglu pokazuje se vrh Kleka. Doživio sam to kao nov poticaj. Povratak već odavno nije opcija. Od ovoga se mjesta po suhoj stazi u dom stiže za pet-šest minuta. Vrijeme prolazi. U tijeku je prava bitka. Već jedan sat pogledavam prema vrhu probijajući se kroz visoke nanose staroga snijega pod nogama. Pokliznuh se! Sivilo magle zamijenila je plavkasta bjelina hladnoga snijega. Nestajem na trenutak u snijegu. Zaustavljam disanje, kao pri ronjenju. Borba se nastavlja. Gledam stijenu iznad doma već gotovo dva sata. Sivilo lagano prelazi u sumrak.

Na rubu snage, potpuno mokar, nerazumno zadovoljan, pritišćem tipku zvona pored ulaznih vrata planinarskog doma na Kleku. Tišina! Dakle – nema struje u domu! Otključavam vrata. Nisam razočaran. Električna grijalica ionako bi se teško uklopila u ovu priču. Uspon od Bjelskog trajao je punih šest sati!

Poslije svega treba reći: ovo je primjer kako ne valja ići u planinu!

U planinu slušati tišinu

Nada Banović, Požega

Planinarstvo je, kažu, ljudska djelatnost koja uključuje kretanje po planinama radi osobnog užitka. Suha teorijska rečenica iz koje se užitak još ni ne naslućuje. No, nije važna definicija, već ono što uistinu osjećaš dok planinariš i koliko te to ispunjava.

Slično tome, ne može se definirati što je u planinarstvu veći doživljaj, planinarski pohod u velikom društvu ili izlet u planinu s najdražima. Sve ima svoje ljepote i sve se može doživjeti kao lijepo, no istine radi treba priznati da planinu uistinu živiš, osjećaš i ljubiš kad si okružen što manjim brojem ljudi ili kad su uz tebe samo najdraži i najiskreniji prijatelji. Zauvijek će nam u sjećanju ostati samo ona planinarenja u kojima smo uživali dušom i srcem.

Na lovačkoj kući na Vranjkovcu živjeli smo tako pet dana i sjećanja na njih i danas su živa kao da su se ti dani upravo dogodili. Ranim jutrom krenuli bismo rosnom vranjkovačkom livadom prema Lubenovcu, pa preko najljepše planinske livade u šumu i zatim na Golubić. Gore bi svatko gledao svoj odabrani prizor, jedan bi pravio plan

za sutrašnji uspon na Vratarski kuk, drugi tražio pogledom ima li koga u Lomskoj dulibi, treći pogledom penjao po Velikom Kozjaku, netko u mislima ulazio u Lukinu jamu, koja je ispod nas. Ja bih se okrenula unazad i brodila Lubenovcem, jer on je za mene savršenstvo kad ga gledaš s vrha, a kad mu se u njedra vratiš, potpun smiraj, katarza. Nema tog problema koji će pokucati iz podsvijesti dok si tamo i uživaš.

Dokasna popodne tu bismo se odmarali i uživali uz rascvale zlatne ljiljane, a sutradan poslije Velikoga Kozjaka išli opet na Veliki Lubenovac, pa tek onda kući. Svi su nam putovi tih dana vodili preko Lubenovca i uopće nije bilo važno što je to mnogo duže.

Za tog sam boravka još jedan velebitski biser upisala među trajne vrijednosti – Bilensko Mirovo na Alanu. Gotovo svake godine odem na Alan i, ako ne prije, ono nakon povratka s ture, odem na »Premužičku«, sjednem na kamen i promatram sjene zapada u tišini, odmarajući oči na livadi i uživajući.

Prije dvije godine uputili smo se suprug i ja Kuginoj kući da bismo živjeli osam dana na Vele-

MARIJAN BANOVIC

Vidik s Kize na Dabarske kukove i more

bitu. Iako smo cijeli srednji Velebit dobro prehodali, užitka nije nedostajalo. Svaki smo dan bili u planini, po ne znam koji put penjali na vrhove s neke druge strane, vraćali se uvečer umorni, ali sretniji nego ikad.

Išli smo na Šatorinu po četvrti put, sada od Kugine kuće. Put je prilično strm, no nakon uspona preko polja narcisa, na vršnom grebenu Šatorine sve je bilo modro od encijana. Takve stvari doživljavaš najčešće samo jednom i sjećanje na njih traje vječno. Obično imamo malo vremena i teško je u pravo vrijeme biti slobodan nekoliko dana da možeš reći: »Sada idem uživati i ne tražite me!«

Na Skoropvcu, na ostacima zidova starih kuća, odmarali smo se u hladu, razmišljali o djeci Vrbana i Došena koja su tu živjela prije šezdeset godina i školu polazila u Ravnom dabru. U tišini smo smišljali put kojim su mogli ići, pa ga ispravljali jer je prenaporan, pa ga pokušavali provući s druge strane, pa utvrdili da to ni danas ne bi bilo izvodljivo. Preneš se iz misli pa kreneš putom uzbrdo na Budakovo i Prikinuto brdo, Visibabu, tri najljepše planinske livade, kojima u to doba godine slike s izložbe cvijeća nisu ni sluga. Sve je

pokriveno žutim i ružičastim orhidejama, i toliko ih ima da moraš paziti kamo staneš. Onaj tko s ta tri brda nije vidio Dabre, ne poznaje ih dobro. Kuk Čelina, dolje, ljepši je od Milanske katedrale, a Bačić kuk dominira svojom raskoši slijeva. Jednostavno ne znaš kuda bi krenuo, što je ljepše, što te više zove k sebi. Kad poslije planine razmišljaš koliko te ljepota općini i očara, prava je sreća da se na vrijeme i vratiš, da razum reagira u pravo vrijeme. Ruku na srce, bilo je i povrataka s čeonom lampom, po mraku.

Laktin vrh i kameni Lisac, oba u blizini Kugine kuće, privlačni su zbog širokih vidika koji se s njih pružaju. Lijep vidik na more pruža se i s malo nižeg Velinca. S Ledenika na Velinac vodi trnovit i krševit put, a na vrh se može stići i blagim putem po raskošnoj livadi, preko Sinokosa. Nagrada za uspon jest vidik na cijeli primorski dio Velebita i na more dokle pogled seže.

Osmi dan, na povratku kući iz Baških Oštarija, počastili smo se Visočicom. Ona je velebitska kraljica, vrh nad vrhovima, mjesto savršena planinskog mira, s kojim se ne može mjeriti nijedan drugi vrh. Ona je prva iskra koja zasja u mojim mislima kad se spomene ime Velebit.

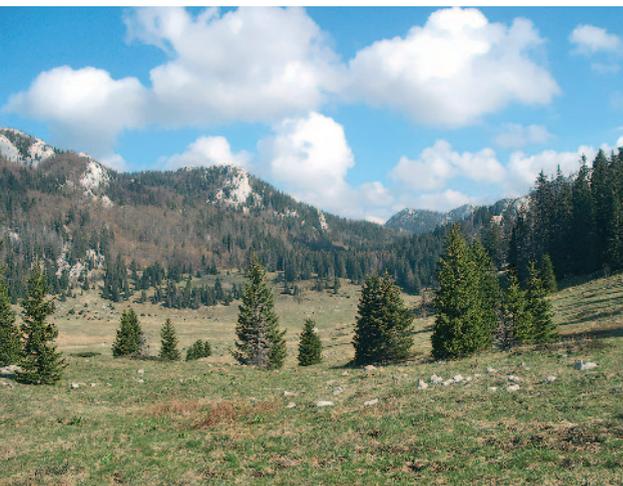
Jednom smo prilikom za boravka u Baškim Oštarijama, hodajući starom Terezijanskom cestom, otkrili put za Konjevaču. Nismo tada mnogo znali o njoj, no krenusmo odlučno kraj lovačke kuće »La gosta« i starog prijatelja Lacija prema brdu širim šumskim putem koji vodi između Konjevače i Sadikovca. Moj prvi dojam – bit će jako, jako strmo, desno su sadikovački dolci, a lijevo vrlo strma šuma, ali pođimo gore da vidimo vrijedi li uspona. I doista, bilo je veoma strmo do nižeg od dva vrha, no s njega tek blaži uspon do višega, »pravoga«. A gore divota – vidik savršen na sve strane, na more, Liku, srednji Velebit, južni Velebit, ne možeš pregledati sve što ti se nudi. Savršen mir i užitak. Dugo smo uživali na vrhu, opčinjeni ljepotom planine i prizora oko sebe, sigurni da ćemo se prije mraka stići vratiti. S prvim sumrakom spustili smo se umorni i sretni u Brušansku dulibu. Nismo kovali plan za sutradan ujutro da ne pokvarimo savršene dojmove s Konjevače.

Drugom smo prilikom, sasvim slučajno, otkrili i najviši među Dabarskim kukovima – Kuk od Špiljić plane. Čitavu je noć padala kiša pa smo ujutro zbog klizava puta uspon na Kizu pokušali zamijeniti nekim drugim. Razmatrali smo hoćemo li kroz Crni dabar u Ravni dabar ili na Ljubičko brdo, kad smo ugledali putokaz za Kuk od Špiljić plane. O njemu osim naziva nismo znali ništa. Nismo ni slutili da idemo u kamenu galeriju gdje je put mnogo zahtjevniji od onoga za Kizu. Doživljaj stjenjaka iz kojeg su na sve strane cvali ružiča-

sti Kitajbelovi jaglaci bio je toliko impresivan da smo poteškoće na putu gotovo zanemarili.

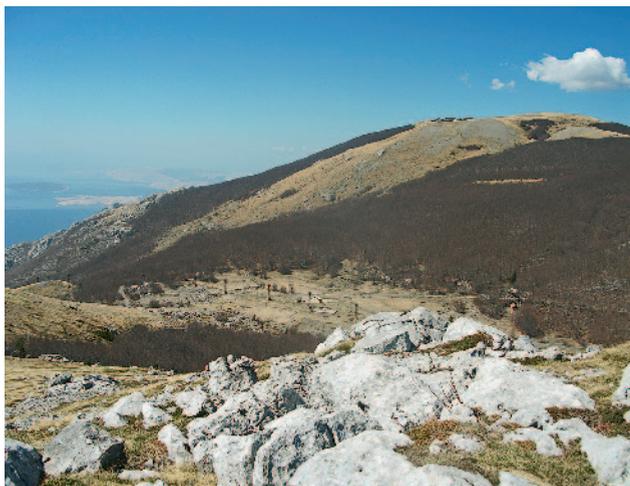
Mnogi planinari hodaju Hrvatskom planinarskom obilaznicom i drugim dragim obilaznicama, skupljajući žigove vrhova, ali moram priznati da si sve češće nakon planinarenja priznajem: najljepši su mali, manje znani ili neznani vrhovi, oni koji nisu kontrolne točke nikakvih obilaznica. Na njima nikad nema gužve i vike, nitko ne remeti mir. Na njima u tišini osjetiš da si dio planine i da te planina cijelog prožima. Zato na Alanu, od bezbroj zanimljivih i poznatih vrhova, najradije odlazim uživati na Alančić i Buljmu. Na njima se opuštam do kraja, oni su majčino krilo. S njih ne treba nikamo žuriti jer su blizu, a može se uživati do beskraja jer su dovoljno daleko da ništa ne narušava užitak. Moj dragi prijatelj Ivan Hapač s Alana na moje bi pitanje što radi najčešće znao odgovoriti: »Slušam tišinu.« I doista, propuštamo mnogo ako je ne znamo slušati.

Zato ne idite u planinu na jedan dan, ne žurite. Što je jedan dan za Alan, Dabre, Stap ili Crnopac? Što je jedan dan za Lubenovac, Dušice ili Libinje, s prekrasnim riđim konjima? Galerije prirodnih ljepota ne mogu se u jednom danu ni vidjeti, a kamoli doživjeti. Živite nekoliko dana u planini, upijajte je, osjećajte, udišite, prepuštajte joj se do smiraja, a onda usnite uza stihove Vesne Parun: »Ljubim te mirno kao šuma večernja svoje košute i kao zemlja svoju snagu i svoj kasni sjaj...« A svitanje dočekajte u tišini, negdje na vrhu, gdje je najljepše doživjeti.

Veliki Lubenovac

MARIJAN BANOVIC
MARIJAN BANOVIC

Vrh Alančić

Do najvišeg vrha Hrvatske i natrag

Helena Novak Penga, Zadar

Najviši vrh Hrvatske, Dinara, pripada planinarskoj lektiri i općoj (planinarskoj) kulturi svakog hrvatskog planinara. Provesti život u Hrvatskoj i ne popeti se na Sinjal slično je turistu koji se vratio iz Salzburga, a da tamo nije jeo salcburške žličnjake. To je, dakle, životni *muss*.

B.-ov i moj lanjski uspon na Dinaru isprva je bio pomno planiran događaj. Znali smo da Dinara nije za one koji nisu u doista dobroj kondiciji, a nakon slabijih aktivnosti tijekom ljeta rana je jesen poslužila kao idealno razdoblje za pripremu, u obliku napornijih velebitskih tura.

Za uspon na Dinaru odabrali smo početak studenoga, kad smo uspjeli pronaći jednu neradnu

subotu s prognoziranim lijepim vremenom, koja je slučajno bila i B.-ov rođendan. Teško se može zamisliti ljepša proslava rođendana od uspona na najviši vrh Republike Hrvatske.

Iz Zadra smo krenuli u subotu ujutro. U jednoj kninskoj mesnici susreli smo se s domaćinom planinarske kuće Brezovac koji nam je povjerio njezine ključeve i rekao da mu je jako žao što ima radnu subotu jer bi nas inače rado osobno povezo do Brezovca svojim terencem. Objasnio nam je da mnogo planinara na taj način štedi vrijeme, a i da im i lovci često priskaču u pomoć.

Oprostili smo se s domaćinom i krenuli u veliku pustolovinu, znajući što nas očekuje. Otprije smo znali da je cesta od zaselka Guge do Brezovca

Na vrhu Badnja, kontrolnoj točki Hrvatske planinarske obilaznice

više-manje grozna te da ćemo njenih 18 kilometara najvećim dijelom morati pješačiti. Nakon pet kilometara (potkraj praćenih mojim lamentacijama nad vjerojatno uništenim autom), B. je napokon shvatio da daljnje maltretiranje sirotog peugeota nema smisla. Ostavljamo auto na jednom proširenju, navlačimo gojzerice, uzimamo vreće te krećemo prema Suvom polju. Usput moram primijetiti da smo i ovaj put loše sreće. Unatoč dobroj prognozi, sunce se počinje skrivati iza gustih, tmastih oblaka, a da bi nam bilo još »ugodnije«, na putu nas gotovo napadnu ovčarski psi. Barem mi se tako činilo na početku. Zapravo, izgleda da su bili više »šminka« nego učinkovita obrana stada: psići visoki gotovo jedan metar junački su ljalali na nas i još junačkije zbrisali čim smo se približili.

Stižemo do Suvog polja, odakle nastavljamo još sat i pol prema podnožju Badnja. Kako se približavamo Badnju, tako nam se taj vrh čini sve ljepšim, a vrh Dinare u crnom oblaku sve opasnijim. Zani-

mljivost je te nadasve poučne makadamske ceste stalan uspon, koji se i ne primjećuje, ali je u stanju izmoriti noge. Ipak, ustanovljujemo da se isplatilo iz nedjelje u nedjelju lunjati Velebitom – oko pola tri stižemo do podnožja Badnja a da i ne osjećamo umor, premda smo prehodali 13 km ceste.

Kad smo ostavili opremu i prešli livadu, započinjemo s usponom na Badanj. Razmjerno je strmo, ali nije teško, pa se za otprilike pola sata nalazimo na prekrasnom vidikovcu. Konačno da i nama sunce zasja! Nakon što se satima sve oko nas sivjelo, vidik koji je na sve strane okupan suncem jednostavno je fantastičan. Oblačići ovčice samo uljepšavaju sliku zbog koje nam se jednostavno ne da sići s vrha: kontemplacija sure ljepote i poznat osjećaj spokoja subotnjeg poslijepodneva posve nas osvajaju.

Nakon gotovo jedan sat promatranja veličanstvena krajolika silazimo s Badnja i krećemo prema Brezovcu. Prolazimo uz nekoliko kuća,

Najviši vrh Hrvatske, Dinara, pripada planinarskoj lektiri i općoj (planinarskoj) kulturi svakog hrvatskog planinara. Provesti život u Hrvatskoj i ne popeti se na Sinjal slično je turistu koji se vratio iz Salzburga, a da tamo nije jeo salcburške žličnjake. To je, dakle, životni muss

bunar, mocire, sve i svašta. Dolazimo do šume i ubrzo stižemo do planinarske kuće Brezovac. U blizini se čuju lavež pasa i muški glasovi. Upadamo u kuću, kad – evo nam susjeda! To su lovci koji kažu da im se obratimo ako nam bilo što zatreba, jer će prespavati u svojim kućicama u blizini. S njima su i dvojica planinara iz kninskog HPD-a »Dinara«. Pokazuju metre i metre drva – sitno nacijepanih i ko po špagi naslaganih u visok zid. Objašnjavaju da su se skupila njih devetorica i sve to »zbigećala« za jedno popodne. Nema što, impresionirani smo. Budući da polako pada mrak, a mi smo u šumi, osjećamo se spokojnijima znajući da nismo sasvim sami.

Pošto smo se smjestili u planinarskoj kući, dolazi i vrijeme za hranu. No, u prostoriji nema lonaca! Ima li možda negdje kakva kuhinja? »Lumeni« kakvi jesmo, ne možemo je pronaći, a izliku tražimo u gustom mraku u kojem se nalazimo. Pomoć stiže u obliku naše dvojice planinara. Na pitanje ima li negdje neki lonac, oni se pogledaju u nevjerici i kažu: »Da nema lonaca? Pogledajte ovo!« Vode nas na drugi kraj kuće, a tamo je za naše pojmove ogromna kuhinja s blagovaonicom u kojoj nema čega nema. Dečki nam sve pokazuju: od ogromnih posuda do restoranskog izbora čajeva i juha u vrećicama. Usput dobivamo kronološka pojašnjenja kada su što u domu dogradili, sredili, poboljšali. Stječem dojam da se radi o fantastičnom planinarskom društvu koje stvarno zna zapeti i odraditi što naumi. A uz to, članovi su im i više nego ljubazni i spremni pomoći drugim planinarima. Pozivaju nas da sutra ujutro prije uspona dođemo na čaj u njihove obližnje vikendice.

Poslije odlaska planinara sjedimo uz vruću peć i slušamo tišinu. Odavno nisam čula takvu tišinu: izvana se ne čuje baš ništa, nijedna životinja ili šum vjetra. Samo tišina. U sobi je veoma ugodno, a kada pronađemo podebelu upisnu knjigu, zabavi nema kraja. Čitamo brojne komentare posjetitelja doma: od toga da je ljude krajem svibnja na Sinjalu

zadesila ledena kiša sa snijegom, pa do organiziranja dinarske djevojačke večeri i medenog mjeseca, s usponom po neopisivoj vrućini - ni više ni manje nego u kolovozu.

Sutradan ujutro budimo se u hladnoći i vjetru. Naslućujemo da se iza šume valja magla. Na izlasku iz šume s jedne strane primjećujemo vikendice kninskih planinara, a s druge maglu i oblake iza kojih se ništa ne vidi. Svracamo do planinara i pitamo za savjet: ići gore ili ne ići. Dečki imaju mnogo iskustva s Dinarom. Kažu da gore puše jako jugo te da će sve i dalje biti u oblaku. Rekli su da nam ne bi preporučili uspon, ali neka sami odlučimo. Usput spominju i bračni par koji je prenoćio gore – možda možemo nešto saznati i od njih. Opraštamo se i izlazimo iz šume. Ni sami ne znamo vrijedi li krenuti ili ne. S jedne strane, slažemo se, nije razumno ići po takvu vremenu, a s druge pak strane, pitanje je kada ćemo opet imati priliku za uspon; čekali bismo idealno vrijeme i sljedeću neradnu subotu još najmanje sedam do osam mjeseci, a do tada – tko živ, tko mrtav.

Za to vrijeme stiže planinarski par:iskusni ljudi srednjih godina, s najboljom zamislivom opremom. Pitamo ih kako je gore. Kažu da se s vrha ne vidi ništa i da puše jak vjetar. E, sad, sljedeći prizor neću zaboraviti dok sam živa. Pitamo ih ima li smisla ići gore. Gospodin nas odmjeri od glave do pete (ja sam u katastrofalnoj trenirci i nosim školski ranac, a od prave opreme imam samo dobre gojzerice i dobru vjetrovku, dok B. u starim trapericama i Diadorinoj jakni izgleda još gore od mene), pa kaže jasno i glasno: »Ne.« Hm. Znamo da izgledamo jadno, uvijek nas je na izletima pomalo sram kad se usporedimo s pravim i fensi planinarima, ali nikada nismo bili tako svjesni svog amatersko-bijedničkog izgleda.

Par ubrzo odlazi, a mi smo i dalje u nedoumici što dalje. Obeshrabreni smo jer znamo da treba vjerovati starim,iskusnim planinarima. Razum kaže: odustajanje. Srce kaže: idemo dalje. Na kraju

Jugozapadna stijena Dinare

se odlučujemo za kompromis: pokušat ćemo, a odustati ako nam se učini opasnim. Osim toga, iskustvo s usponom na Sveto brdo pokazalo je da je razvedranje moguće.

Ne bih sada opisivala sve etape puta koji je – ne računajući razgovore s planinarima – trajao točno dva sata i dvadeset minuta. Sveta bih ga na sljedeće: magla, kiša, vjetar; hladno, mokro, sklisko; sivo, sivo, sivo. Ni danas mi nije jasno kako smo u takvim uvjetima uspjeli prijeći put za tako kratko vrijeme, kako smo bez štapova svladali sve one skliske dionice a da se nitko nije poskliznuo, niti kako nas na vrhu vjetar nije otpuhao. Vjetar s Dinare, nema što. Poslije su nam kninski planinari pripovijedali kako je jednog njihovoga kolegu teškog 120 kg bura doslovno bacala po vrhu. U tom smo pogledu imali sreće k'o nitko. No, od vidika ništa! Fotke pokazuju naše face na vrhu kao karikature. Samu sebe ne prepoznajem – sigurna sam da će onaj tko će ovjeravati naše dnevnik Hrvatske planinarske obilaznice umirati od smijeha kad na fotografiji ugleda dva strašila – nas dvoje na vrhu.

Na povratku skrećemo k našim kninskim planinarima, koji su nas spremno dočekali uz vaticu i sjajnu rakijicu. Razbrbljali smo se o svim mogućim planinama na kojima smo bili i o njihovim iskustvima s najvišeg vrha Hrvatske. Jedan je rekao da tijekom svih tih godina nijednom nije bio gore a da ga umalo nije otpuhalo i da je uvijek bio u oblaku. Odmah mi je laknulo. Kad smo se

osušili i napripovijedali, opraštamo se te idemo do planinarske kuće. Skupljamo stvari i vraćamo se dragim makadamom. Izvan šume, na otvorenoj cesti, počinje lijepo vrijeme.

Pješačimo po suncu i uživamo u ranom nedjeljnom poslijepodnevju, dok vrh Dinare iza nas još uvijek stoji u golemu sivocrnom oblaku. No, i naša ugodna šetnjica postupno prestaje biti ugodna. Nakon Suvog polja odjednom su se iznad nas stvorili crni oblaci i sada je pitanje hoćemo li se uspjeti domoći auta prije kiše. Kako i ovaj put imamo sreće, upravo dok se to pitamo, cestom stiže velik terenac zadarske registracije. Stopiramo, a stariji lovci odmah nas uguraju unutra. Pričaju nam kako su cijeli vikend lovili fazane, a sada se ranije vraćaju jer se sprema gadna kiša. Onog trenutka kad smo ušli u naš peugeot – počela je... a do Knina prerasla u pravi pljusak.

Pouke su jasne. Prvo: katkad je pametnije odustati. To piše u svakom planinarskom priručniku. Drugo: naš sljedeći auto bit će terenac. Dobro, budimo realni, nešto jeftino s primjesama terenca. He, a možda kulturna Lada Niva, auto-zmaj? Treće: prvo što ćemo napraviti kad se vratimo u Zadar jest pratiti sniženja u našoj trgovini planinarske opreme i kupiti SVE: štapove, flisove, prave planinarske hlače, prave rukavice, pravu kapu, pravi ranac, bolje čarape. Dosad smo se i po prilično zahtjevnim vrhovima mogli švercati s minimalnom opremom, ali tome je sada kraj. Naš zimski uspon na Učku bit će posve drugačije iskustvo.

Slap

Dario Majetić, Osijek

Kao nagradu za kraj uspješne sezone penjanja u suhoj stijeni odlučili smo si darovati penjanje na neki zaleđeni slap u dolini Tamar u Sloveniji. Budući da iz osječke perspektive nije baš jednostavno procijeniti debljinu leda u Julijskim Alpama, motali smo se po internetu bistreći kada bismo to i kako najlakše izveli. Za vikend prije božićnih blagdana to nije bilo izvedivo pa nam je ostala još samo posljednja kalendarska prilika: vikend

Rastlinca i centralni slap

DARIO MAJETIĆ

prije Nove godine! Prognoze su upozoravale na moguće nevolje, ali donekle i davale izgleda za moguće uspone. Subota i nedjelja trebale bi ipak biti malo hladnije. Tjedan prije vladala je ciklona pa se i inače tanak led još više stanjio.

U petak poslije posla krećemo prema Tamaru. Putem stječemo dojam da Slovenija u dvije tisuće i dvanaestoj uopće nije vidjela snijega. Tek ga pred Planicom ima ponešto skorenoga. Topovi bombardiraju skakaonicu kao nekad saveznici Dresden. Domaru Vladimiru lupamo na vrata negdje oko jedan poslije ponoći! Uspavan, melankoličan, s opuštenim leđima i brkovima, otvara nam vrata, a mi uzbuđeni od puta i probijanja okovanim šumskim putem odlazimo »ubiti oko« u skupnoj spavaonici. Spavamo s prekidima do šest sati.

Ustajemo bez žurbe – zajuttrak, kavica, priprema opreme i – idemo pod slapove. Na njima nema ni duha, niti tijela! Led tanak, rahitičan! Anoreksija umjesto pretilosti! Što da se radi? Upitnici, uskličnici, mudrovanje. Prvi pik cepinom u prvoj dužini slapa Rastlinca ipak potiče serotonin i ubrzo smo među lednim oblicima. Lijep slap koji uvijek prvi propušta Ledolomce. Šišamo u troje! Sve to malo traje! Prvi slap ove godine, nekima i nakon nekoliko godina, a nekima u životu.

Sve je manje-više lako do posljednje trećine kad se led iz tankog rastalio u tanji. Skrećemo udesno kroz lomljivu priječnicu. Nema druge. Nije tako teško ako ti je glava nešto hladnija od trenutna agregatnog stanja vode.

Štand na kojem stojim počinje se nakon četrdeset minuta taliti. Vijak ponire već neka dva centimetra dublje u led. Prvomu se ruše komadi ledenica

DARIO MAJETIĆ

zujeći oko glava i ramena. Poneki pogodak, pa promašaj. Polako, staloženo, vijci izlaze, cepine više kvačimo za izbočine nego što ih zabijamo, dereze ulaze dobro, ponekad grebući po kamenu... Uza sve to, ne treba zaboraviti da je ispod nas slap. Još malo zabave predstavlja nam izlaz preko zaleđenog potoka Centralca – i to je to.

Preostaje nam razgledavanje terena i mogućih smjerova. Tu su zahtjevna Isusova posljednja večera, privlačna Ribomania, zanimljiva Milanova smer, lijepi Desni slap, mršava Rariteta, klasični Centralni slap, frekventan Skriveni slap, promjenjiva Sveča. To su tek fragmenti ledom okovanih stijena doline Tamar, koje svoje završetke imaju na vrhovima

Jalovca, Šite, Travnika i Ponca. Kako bilo da bilo, naš posljednji izlet u prošloj godini dugo ćemo pamtiti.

Uspon u zaleđenom slapu

DARIO MAJETIĆ

U smjeru Rastlinca u dolini Tamar

Pet planinskih dragulja

Marijan Popić, Poreč

U hrvatskim je planinama mnogo lijepih mjesta kojih se s veseljem prisjeća svatko od nas tko ih je posjetio. Lani sam imao priliku posjetiti brojne lijepe vrhove, a s vama ću podijeliti doživljaje s pet vrhova što sam ih posjetio.

Stap i Kamena galerija

Usprkos najavljenom mogućoj kratkotrajnoj kišici za vikend uputili smo se na Stapinu i Kamenu galeriju. Za posjet tim velebitskim draguljima najprikladnije je polazište selo Ljubotić na primorskoj padini planine. Do njega se stiže skretanjem s obalne ceste Karlobag – Zadar, slijedeći oznaku za auto-kamp. Kod auto-kampa ostavljamo auto i krećemo uzbrdo markiranom stazom. Poučeni

prošlogodišnjim lutanjem (na Bilom sinokosu izgubili smo markaciju, pronašli je nedaleko od jame Vrtline te odustali i vratili se), ovaj smo se put držali »glavne« staze za Stap i Tatekovu kolibu. Sve smo lijepo izračunali, ali zahvaljujući Davorovom »korak naprijed – tri unazad« (želja jača od tijela, jedva se vukao) uspon se s predviđena tri odužio na gotovo pet sati. Kad smo se skupili i krenuli, bilo je već podne.

Iako je bio tek početak lipnja, »zaprzio je zvizdan« bez daška vjetera. Nakon početnih primorskih vidika tijekom uspona iz Ljubotića, po dolasku na bijelu cestu i sve do izlaska iz šume na livadu nedaleko od skloništa put nije osobito zanimljiv. Po izlasku iz šume »puca« vidik na Stap, sav znoj

U hrvatskim je planinama mnogo lijepih mjesta kojih se s veseljem prisjeća svatko od nas tko ih je posjetio. Lani sam imao priliku posjetiti brojne lijepe vrhove, a s vama ću podijeliti doživljaje s pet vrhova što sam ih posjetio

i umor trenutno nestaju, a izraz lica pretvara se iz patničkoga u osmijeh!

Kod Tatekove kolibe zatičemo mješovito, zagrebačko-istarsko društvo, kojem se uz našu istarsko-dalmatinsku družinu priključuje i riječki par. Iva i Marko stigli su ovamo nakon cjelodnevnog »istraživanja« (čitaj: lutanja) iz smjera Visočice.

Ujutro smo krenuli put Stapine, a dojam, ushit i zadovoljstvo bili su još jači nakon uspona iz skloništa i dolaska pod sam kuk (vidljiv velikim dijelom staze do skretanja za Bili sinokos i Ljubotić). Pod Stapinom nas je osvježila kišica, koja je u trenutku kad sam odlučio navući kabanicu – prestala! Bravo meteorolozi – nikad nisam doživio bolju i točniju prognozu. Samo desetak minuta poslije zasjalo je sunce.

Kamenu galeriju i njene »nezemaljske« oblike teško je riječima opisati. Ukratko, to treba doživjeti! Markacija nas vodi labirintom stijena i prolaza čineći predivnu kružnu stazu. Po povratku na stazu za Veliko Rujno skrećemo na križanju desno i izbijamo na Debelo brdo iznad Bilog sinokosa te se poznatim dijelom spuštamo u Ljubotić. Za one koji će ići istim putem vrijedi istaknuti da su na putu od Kamene galerije nizbrdo markacije izbljedgele pa treba dobro otvoriti oči.

U Kamenoj galeriji

MARIJAN POPIC

Prirodno okno u velebitskoj Kamenoj galeriji

Nakon livade put se spušta prema Bilom sinokosu. Na tom dijelu nema (!) markacije (stara ide više lijevo). Na Bilom sinokosu opet se vidi markacija, koja vodi preko zaseoka Ranjevca i Ljubotića.

Silazak od Bilog sinokosa do Ljubotića bio nam je fizički najteži jer, već umorni od višesatnog hoda, imamo dojam da nema kraja skakanju s kamena na kamen. Trebam li spomenuti da su štapovi odigrali važnu ulogu u sprečavanju ozljeda?

Promina

Promina se, na žalost, u posljednje vrijeme najčešće spominjala u crnoj kronici, i to zbog vukova. Često sam prolazio mimo nje, ali uvijek mi je bila nekako izvan ruke. Zato sam uvjerio prijatelja

MARIJAN POPIĆ

Na Čavnovki, vrhu Promine

Ivana iz Šibenika da nas 1. kolovoza odvede na Prominu.

Promini se prilazi iz Drniša. Iz grada treba krenuti najprije lokalnom cestom Trbounje – Velušić – Oklaj do mjesta gdje desno skreće šumska cesta prema Promini. Produžili smo šumskim putem do izvora Velikog točka, odakle smo započeli uspon, a Ivan nas je s autom čekao kod planinarskog doma na Promini. Na putu do doma lijepo je uživati u hladu borove šume, no kad nas je staza izvela na cestu, našli smo se na mjestu sa svih strana okruženom pločama s natpisom »Minski sumnjivo područje«! Naravno da to nismo ni pokušali provjeriti.

Na vrhu Promine zjape prazni, napušteni vojni objekti. Tu je televizijski odašiljač i geodetski stup. Vidik puca na sve strane: na jugu Svilaja, pa Vransko jezero i Kornati, na sjeveru Pag, na istoku Knin i Dinara, a malo dalje Troglav i bosanske planine.

Bijelom cestom spustili smo se do planinarskog doma, gdje nas je dočeka Ivan, te smo preko Svilaje, Vrlike i Kijeva stigli u Glavaš na noćenje.

Lišanjski vrh

Potaknut člankom u »Hrvatskom planinaru« posjetio sam Lišanjski vrh na Dinari. U dogovoru s kolegama iz HPD-a »Sinjal« iz Kijeva prenoćili smo u planinarskoj kući u Glavašu. Nakon cjelodnevne vožnje iz Poreča preko Zadra i Drniša, te uspona na Prominu, nije mi nakon večere trebala čaša vina da me uspava. Dok su se Ivan i Sven

izuvali, trenutačno sam zaspao, kao bebica. Buđenje u 4:15. Pogledao sam oko sebe, isključio mobilni i odspavao još dva sata.

Glavno je ishodište za pristup Lišanjskom vrhu vrelo Cetine. Odatle treba produžiti dobrim bijelim putem do zaselka Barišića, iznad kojega (200 m od ulaza u kamenolom) započinje markirana staza za Rupe i dalje od Rupa za Lišanjski vrh.

Uspon je dug, ali je u prvom dijelu – do skloništa Rupe – blag. Nakon toga slijedi strm dio uspona. Sklonište Rupe ujedno je i jedino mjesto gdje postoji mogućnost opskrbe pitkom vodom – kišnicom.

Nakon kratke okrijepe u skloništu, na vrh se upućujemo dvojica. Ivan je, vrlo žalostan, zbog bolova u križima morao odustati, a ja sam svakim korakom grabio sve brže, zastavši tu i tamo čekajući Svena. Iako se školski za jedan sat hoda svladava 300 do 350 visinskih metara, mi smo se (eto što čini adrenalin!) za 70 minuta popeli 431 metar. Od toga nam je za posljednjih dvadeset visinskih metara trebalo punih deset minuta jer se vrh nalazi nekih 800 m lijevo od sedla.

Vidici su na sve strane prekrasni! Mahnuli smo Troglavu (dao nam je »papa« 2010. godine), poklonili se Dinari, Kozjaku i ostalim bližim i daljim planinama. Sretni i presretni, bez riječi smo upijali sunčeve zrake i mirise, kružeći pogledom i diveći se sami sebi.

Na silasku smo skratili zavojitu stazu i »skotrljali« se do skloništa za 40 minuta. Tu zatičemo

MARIJAN POPIĆ

Autor članka na vrhu Svetog brda

Tulove grede

Tog jutra uživali smo nas trojica u jedinstvenom prizoru. »Noć punog mjeseca« pred nama ustupala je mjesto prvim nagovještajima zore, a malo poslije na jednoj je strani sjao pun mjesec, dok je na istočnom obzoru izranjalo sunce

člana HGSS-a koji pije ledeno hladno pivo. HGSS je, naime, osiguravao pohod »Putovima Oluje«, koji se održava upravo u ljetno doba. Sline su mi procurile kao bordoškoj dogi u filmu »Turner i Hootch«! »Molim te, prodaj mi jedno pivo«, zamolih vrlo pristojno. Odgovor je bio: »Ne! Pitaj kolegu u kamionu.« Isto pitanje u kamionu, isti odgovor. Pokušam ponovno: »Ponudite žednom planinaru pivo.« Odgovor: »Tako se govori, prijatelju!« Možda ne najslade, ali u svakom slučaju jedno od najukusnijih piva koje sam ikad popio.

Na povratku treba istim putom, no nakon »tekuće hrane« silazak je lakši i brži. A tek osjećaj kad smo bosonogi ugazili u Cetinu! Iako je razum govorio drugo, dječje naivno vjerovali smo da ćemo ugazivši u vodu vidjeti oblak pare.

Tulove grede

Tulove grede prekrasan su kamenit krajobraz u južnom dijelu Velebita. Pristup bitno olakšava prastara cesta preko prijevoja Malog Halana. Kod vjetrobranskog zida 200 m od skretanja za Libinje

INFORMACIJE

Kratice: VU = vrijeme uspona, VH = Vrijeme hoda,
VS = Vrijeme silaza, VR = visinska razlika

Stap i Kamena galerija

VU Ljubotić – Tatekova koliba: 3 h, VR 580 m
VH Tatekova koliba – Stapina: 30 min, VR 190 m
VH Stapina – Kamena galerija: 1 h, VR 75 m,
obilazak Kamene galerije: 1 h
VH Kamena galerija – Bili sinokos: 1:15 h, VR 75 m
VS Bili sinokos – Ljubotić: 2 h, VR 620 m

Promina

VU Izvor Veliki točak (725 m) – vrh Promine: 1:30
h, VR 423 m
VS Vrh Promine – plan. dom: 45 min, VR 323 m

Lišanjski vrh

VU kamenolom Barišići – sklonište Rupe: 3 h, VR
940 m
VU sklonište Rupe – Lišanjski vrh: 1:15 h, VR 431 m
VS Lišanjski vrh – sklonište Rupe: 50 min
VS sklonište Rupe – kamenolom Barišići: 2:30 h

Tulove grede

VU cesta Prezid – Obrovac – Tulove grede: 45 min,
VR 219 m

Sveto brdo

VH cesta Prezid – Tulove grede – Dušice 2:30 h
VU sklonište Dušice – Sveto brdo: 1:45 h, VR 471 m
VS Sveto brdo – sklonište Dušice: 1:15 h

(s obrovačke strane 200 m nakon kapelice) treba ostaviti vozilo i slijediti nove markacije na vrh Tulovih greda. Područje je očišćeno od minsko-eksplozivnih naprava pa se bez straha može kretati između samih Tulovih greda. Vrijedi napomenuti da čak i velik autobus (do 12 m dužine) može s primorske strane stići do kamenoloma udaljenog oko 500 metara od Tulovih greda. Mali autobus (do 8 metara dužine i s 20 sedala može iz Obrovca doći do samog podnožja Tulovih greda.

Tulove grede odabrali smo za cilj gotovo slučajno, kada smo nakon odmora u skloništu pod Crnopcem i površnog pregleda staze prema vrhu zaključili da ćemo se držati izreke »Pametan zna kad treba odustati«. Umjesto da krenemo na vrh, spustili smo se do auta i krenuli starom, povijesnom cestom Kajetana Knežića prema Tulovim gredama, koje smo mnogo puta gledali s Masleničkog ždrila i odmorišta »Marune« na cesti A-1.

Računajući tridesetak minuta uspona do prve zaravni i još 15 minuta do južnog podnožja Tulovih greda, proletjela su nam u trenutku dva sata na Tulovim gredama. Vratili smo se dio puta prema Prezidu, skrenuli lijevo, parkirali vozila u šumi i zaputili se prema planinarskom skloništu »Dušice«.

Zora na Svetom brdu

Tijekom večere ispred skloništa odjednom se uz nas »stvorio« Neven Kursar iz Vodica. Nakon upoznavanja i obveznog »što, gdje, kako... super, i mi!« smjestili smo se skupljajući snagu za jutarnji uspon.

U 1:30 zamalo sam probudio Svena, misleći da je 3:30. Na sreću, u posljednji sam trenutak uključio svjetiljku, vidio koliko je sati i pustio ga da spava. Uzbuđen zbog povratka na Sveto brdo nakon tri godine, bio sam budan već u 3:40 (buđenje je bilo predviđeno za 4:10), pa sam probudio i Svena i Nevena. Spremili smo se i krenuli po mrklome mraku. Neven je hrlio naprijed kao da mu je vrag za petama, ja za njim gledajući prati li me Sven. Često smo gubili i nalazili markaciju, što nije bilo opasno jer smo cijelo vrijeme pred sobom vidjeli vrh. Stotinjak metara prije vrha prvi smo put zastali da »uživamo u vidiku« (čitaj: da bismo došli do zraka i prikupili snage za završni juriš na vrh). Uglavnom, za sat i 15 minuta uspona bili smo na vrhu, premda kod skloništa piše da za taj uspon trebaju dva sata. Da nije bilo Nevenovog duuugog koraka, Svenu i meni trebalo bi barem 20 minuta više.

Tog jutra, 4. kolovoza, dan uoči obljetnice Oluje, uživali smo nas trojica u jedinstvenom

prizoru. »Noć punog mjeseca« pred nama ustupala je mjesto prvim nagovještajima zore, a malo poslije na jednoj je strani sjao pun mjesec, dok je na istočnom obzoru izranjalo sunce. Na jezičcu kopna uz Paški most vidjela se trokutasta sjena Svetog brda jako nalik Everestovoj piramidi.

Da nismo jedini »udareni« koji u to doba skitaju po Velebitu utvrdili smo već na silasku (nekih 300 m od vrha), kad nam se mudro sklonio s puta autentični domorodac – mladi mužjak poskoka.

Nakon okrijepe u skloništu slijedio je povratak istim putem do auta, pa vožnja preko Gospića i Rizvanuše prema Panosu i još dva i pol sata hoda do skloništa u Šugarskoj dulibi. A tamo: krevet s pet centimetara debelom spužvom! Nakon dvije noći »ravnjanja leđa« na tvrdim daskama i karimatima te hodanja po najvećem suncu, ovo je bilo kao vodeni krevet! Još se nije ni smračilo, a nas smo trojica na ugodnom planinskom zraku spavali dubokim snom pravednika.

MARIJAN POPIC

Svitanje na Svetom brdu, prizor za pamćenje

Meditacija o prirodi

Zrinka Kušer, Samobor

Da me tko pita otkad traje moja zadivljenost prirodom i planinama, svježim zrakom i hodaњem, ne bih znala točno odgovoriti. Iako sam se planinarenjem počela baviti tek u studentskim danima, mogla bih sasvim iskreno i otvoreno reći da uzajamna ljubav mene i planina traje oduvijek. Trebalo ju je samo probuditi. Nečime potaknuti.

I tako je krenula i svu me preplavila kao bujica. Danas ne mogu živjeti bez planina. Sam pogled na planine, okupane suncem, okružene oblacima, šibane vjetroм i kišom, ili zatrpane snijegom, odmara me i vraća mi izgubljeni mir, onaj praiskonski osjećaj na koji smo »zahvaljujući« civilizacijskim dostignućima sasvim zaboravili. I varamo se ako mislimo da nam taj osjećaj

ne treba. Nismo li bezbroj puta poželjeli skinuti cipele i trčati bosim nogama po travnatim proplancima, nismo li jednostavno htjeli leći ispod drveta, zaspati uz cvrkut ptica i šum vjetra, nismo li htjeli zavikati od ljepote kad bismo za kristalno čistu danu u daljini vidjeli bijele alpske vrhunce okupane suncem?

Zvuči li kao kliše? Čini li se kao već stotinu puta ponovljena pjesmica o veličanju života? Možda. Ali poslušajte ovo... Jednog vikenda krenuli smo na izlet, muž, prijatelji i ja. U planine, naravno. Ne znam zašto, ali bila sam prilično neraspoločena, pomalo ljuta i razdražljiva, ljudi bi rekli: »ova je ustala na lijevu nogu!« Dok smo se uspinjali, jedna za drugom nestajale su crne misli, topilo se moje neraspoločene i već na vrhu bila sam druga osoba.

ZRINKA KUŠER

Crveno-bijeli svijet

Obnovljena. Nasmiješena. Udivljena snagom planine koja me preobrazila.

Drugi put krenula sam bolesna, prehladena, nos mi je curio i glava me boljela. Nismo ni znali da je put koji smo to jutro odabrali bio teži od onog kojim inače idemo. Nakon uspona i obilnog znoja glavobolja je nestala, a drugi dan osjećala sam se snažno i poletno, kao da prehlade nikada i nije bilo.

Često nas putem svojom prisutnošću počasti i životinjski svijet. Jednom medvjed, golemi, smeđi velebitski primjerak, drugi put srne koje na svojim spretnim i vitkim udovima tako bešumno nose šumom svoja tijela, pa vjeverice, zečevi i ptice, čiji bih pjev voljela znati raspoznavati. A o biljnom svijetu mogla bih pisati knjige. Šarenilo boja, raznolikost vrsta, zeleni tepisi od mlade, proljetne trave, bockav ležaj od suhe, sparušene, ljetne, i snijeg... ah, ti biseri koji svjetlucaju na granama, teret pod kojim se krošnje svijaju, pokrov pod kojim se sve samo naoko smiri.

I kad moja noga kroči obližnjim poljima i brdima, uz neizostavno društvo moja dva psa, čini mi se kao da zajedno dišemo. Priroda i ja. Povezane nevidljivim nitima ljubavi, nas dvije rastemo i mijenjamo se, od proljeća do ljeta, preko bezbrojnih boja jeseni do neopisive tišine i čistoće zime. A onda opet sve ispočetka. Ciklus života koji se obnavlja, ali nikada nije isti.

Priroda me naučila da je sve jedinstveno, unikat. Pa i mi ljudi. Možete li naći dva jednaka čovjeka? Pa i jednojajčani blizanci, koliko god slični bili, jedinke su za sebe. Zato nas priroda uči snošljivosti, ona nas budi, uzvisuje i poštuje svako živo biće koje joj se približi. I stotruko vraća. Ako je poštujuemo i čuvamo, ako na održiv način uzimamo od nje ono što nam darežljivo i besplatno nudi, vratit će nam stotruko. A ima li ljepše »plaće« od one koja se ne da opipati? Ima li ljepše misli od one koja nakon kiše sja poput tisuću blještavih sunaca? Od cvijeća koje se nakon zimskog sna budi u bezbroj boja i oblika?

Okrenemo li se oko sebe i pogledamo, vidjet ćemo čime su nas priroda i njezin Stvoritelj tako blagoslovlili. I tek kad to shvatimo, svijest o vrijednosti naših života doći će sama od sebe. Neće nam više pasti na pamet ubijanje iz koristi ili obješti. Nećemo više proganjati, omalovažavati jedni druge, mrziti ili psovati. Okruženi čistoćom koja

ZRINKA KUSER

Šafran, proljetni ljepotan

izvire samo iz prirode, probuđeni njezinim blagim dahom, kao kad majka svoje čedo ranom zorom nježno ljubi u čelo... tako i ona... čeka, strpljivo, u tišini, da joj se vratimo, da poput sinova i kćeri razmetnih spokoj svojih života pronađemo upravo u njenom toplom krilu. Da nam tada na čelo utisne mekan i topao cjelov i kaže: »Eto i tebe, tu si, hvala ti, čekala sam te i znala sam da ćeš se vratiti«.

Zato i pjesma koju sam posvetila našem zajedničkom životu, krugu koji nas vječno spaja poput zatvorenog kruga ljubavi, poput vjenčanog prstenja koje kao da nema ni početka ni kraja, glasi ovako:

*Gledam tako
mjesec i zvijezde,
drveće i cvijeće,
potoke i šume.
I zavirivši u sebe
ugledah isto:
priroda u meni
i ja u njoj,
ne vidiš gdje počinje jedna
a završava druga,
gdje umirem ja,
a rađa se ona.*

V R H

Obruč (1376 m)

Obruč je najviši vrh cijeloga masiva popularno zvanog »Grobničke Alpe«. Oko Obruča mogu se susresti divokoze. Na vrhu je prirodno stanište runolista. Sama vršna točka označena je malenim mramornim križem. Zahvaljujući visini, s vrha se pruža osobit vidik na sjeverni Jadran, Kastavštinu, Grobinštinu, Učku i Pakleno .

Koordinate: N 45° 27' 33.5" E 14° 27' 57.0"

Žig: Žig je u tuljcu na vrhu. Na vrhu je i metalni žig

Prilazi: Podkilavac - Hahlić - Obruč **4 h**

Gumance - Trstenik - Obruč **3.15 h**

Tradicionalni je prilaz na Obruč s Grobničkog polja usponom iz Podkilavca preko Hahlića (4 h), no kraći i lakši je uspon sa šumske ceste koja povezuje Klanu i Platak. S te ceste postoji nekoliko varijanti uspona. Uspon se može započeti na visoravni Gumance ili na Trsteniku. Na početku Gumanca desno se odvaja kolnik kojim se može prići najbliže vrhu. Nešto je duži, ali zanimljiviji uspon s livade Trstenik. Markacija vodi nekadašnjim graničarskim stazama, obronkom vrha Trstenika (1240 m) na Železna vrata, gdje izlazi na šumsku cestu koja dolazi zdesna od Gumanca (od tunela). Cestom se ide gotovo cijeli sat. Markirana staza skreće d. s ceste uspinjući se još 30' na vrh Obruča.

Zemljovid: Goranski pl. put, GPP (Smand / HPD Zagreb-Matica), Općina Jelenje, OJ (Smand)

KT: HPO, Pl. putevi Hahlića, Klanjski pl. put, Riječka obilaznica, Transverzala Končarevac

U svakom broju predstavljamo planinarske kuće, obilaznice, vrhove Hrvatske planinarske obilaznice, zanimljive internetske stranice i poneku zanimljivost iz prošlosti

RADOVAN MILČIĆ

Slavonski planinarski put (SPP)

Godina osnivanja:
1957.

Minimalno vrijeme

obilaska: 7-8 dana

Broj KT-a: 31 obavezna i
4 neobavezne

KT: Pl. dom Petrov vrh, Veliki Javornik, Čaklovačka kula, Pl. dom Omanovac, Široki brijeg, Brezovo polje, Pl. kuća Strmac, Gračanica, Kapovac, Maksimov hrast, Klikun, Lovčić (crkva sv. Martina), Pl. kuća Pljuskara, Pl. dom Đuro Pilar, Čardak, Pl. kuća Borovik, Londžica, Bedemgrad, Lončarski vis, Dobra voda, Petrov vrh (krndijski), Ružica grad (neobavezna KT), Kapovac, Javor, Češljakovački vis, Pl. dom Lapjak (neobavezna KT), Lapjak (neobavezna KT), Pl. dom Jankovac, Ivačka glava, Papuk (neobavezna KT), Lom, Novo Zvečevo, Ljutoč, Crni vrh, Vrani kamen
Uvjet za priznanje: Obilazak svih obaveznih kontrolnih točaka
Upravlja: Slavonski planinarski savez, Osijek
Informacije: Otmar Tosenberger, 091/18-14-119, slavonski.planinari@gmail.com

Slavonski planinarski put uspostavljen je 27. srpnja 1957. kao prva planinarska obilaznica u Hrvatskoj. Put je započinjao na željezničkoj postaji Londžica, a vodio je preko Krndije i Papuka do Strmca na Psnju. Imao je 20 kontrolnih točaka, a po dužini je bio gotovo upola manji od današnje trase. Nakon Domovinskog rata SPP je obnovljen i ponovno otvoren 1. srpnja 2000. Nova trasa imala je 18 kontrolnih točaka i oblik potkove koja je počinjala na Omanovcu iznad Pakraca, a završavala na Petrovu vrhu kod Daruvara. Neznatne izmjene na trasi puta dogodile su se 2003. kada je tiskano drugo izdanje dnevnika s 20 KT.

Slavonski planinarski savez je 2011. započeo s održavanjem »Pohoda slavonskim planinama« i otvorio novu dionicu koja spaja Planinarske domove Petrov vrh i Omanovac. Time je SPP postao kružna obilaznica s 31 obaveznom i 4 neobavezne kontrolne točke. Put je podijeljen u 5 dionica (1. Psnj: pl. dom Petrov vrh - pl. kuća Strmac, 2. Požeška gora: pl. kuća Strmac - Komorica, 3. Dilj gora: Komorica - pl. kuća Borovik, 4. Krndija: pl. kuća Borovik - pl. dom Jankovac, 5. Papuk: pl. dom Jankovac - pl. dom Petrov vrh).

Bedemgrad na Krndiji

ALAN ČAPLAR

PLANINARSKA KUĆA

Schlosserov dom na Risnjaku (1418 m)

Schlosserov dom (1418 m) nalazi se na sedlu između vrhova Velikog i južnog Malog Risnjaka, na Schlosserovoj livadi. Nazvan je po dr. Josipu Schlosseru Klekovskom, prvom predsjedniku HPD-a i osnivaču hrvatske botanike. U prizemlju doma su zimska soba, kuhinja, prostorija dežurnog, sanitarni čvor i prostrana blagovaonica, na katu sobe s krevetima i u potkrovlju skupna spavaonica. Brigu o domu vodi Javna ustanova Nacionalni park Risnjak.

INFO

Otvoren: od 1. 5. do 1. 11. stalno (osim utorkom), u zimskom razdoblju zatvoren

Opskrbljen: jelom i pićem

Mjesta za noćenje: 43 (+ 4 u zimskoj sobi)

Upravlja: JU NP Risnjak, Crni Lug

Informacije: NP Risnjak
051/836-133, 051/836-261,
Gari Devčić 099/22-82-072,
Vesna Devčić 099/42-82-072

Prilaz vozilom: nema prilazne ceste, najkraći prilaz od Cajtiga (1.15 h) na šumskoj cesti G. Jelenje - Vilje - Cajtige - Lazac - Gerovo

ALAN ČAPLAR

www.hpdzeljeznicar.hr

HPD »Željezničar« iz Zagreba poznat je po bogatoj planinarskoj, speleološkoj i alpinističkoj aktivnosti te radu s mladima. Rad društva prikazan je na pregledan način na webu društva, a svaka sekcija ima i svoj web s detaljnijim informacijama o svojim aktivnostima. Središnji web »Željezničara« sadrži i informacije o planinarskom domu na Oštrcu, planinarskoj školi, društvenim pohodima, o planinarskim obilaznicama kojima to društvo upravlja te o natjecanju Gojzerica. Stranice uređuje Zvonko Lovreković.

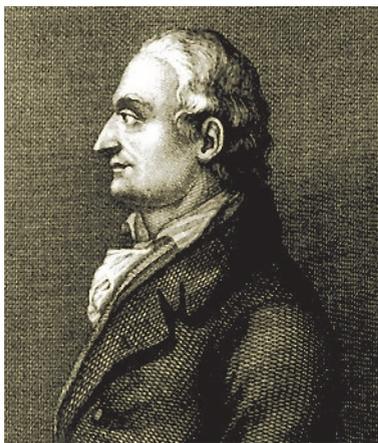
www.hpdzeljeznicar.hr

IZ PLANINARSKÉ PROŠLOSTI

Istraživači hrvatskih planina u 18. i 19. st.

Poznavanju naših planina mnogo su pridonijeli talijanski opat Alberto Fortis (1741-1803) svojim glasovitim djelom *Viaggio in Dalmazia (Put po Dalmaciji)*, Slovenac Johann Weichard (Janez Vajkard) Valvasor (1641-1693) djelom *Die Ehre des Herzogthums Krain*, francuski liječnik Belsazar Hacquet (1739-1815) djelom *Oryctographia carniolica*, francuski putopisac i počasni član Jugoslavenske akademije Ami Boué (1794-1881) nizom svojih djela.

Godine 1802. Josip Host uspeo na Velebit i Biokovo, a Nikola Host (1761-1834) tragao za biljkama po Gorskom kotaru i Risnjaku. Austrijanac Franz Wulfen (1728-1805) penjao se na Snježnik, Mlečanin J. H. Zanichelli (1662-1729) i Danac Franz Mygind (1710-1798) na Učku, Mađar Paul Kitaibel (1757-1817) zajedno s austrijskim grofom Franzom Waldsteinom (1759-1823) na Velebit i Plješivicu, tršćanski profesor Andreas Alschinger (1791-1864) na Biokovo i Velebit, Friedrich Bartling iz Göttingena na Učku, Tršćanin Bartolommeo Biasoletto (1793-1859) na Učku, Velebit i Biokovo, Čeh Franz Maly (1823-1891) na planine uz Jadran, kustos peštanskog muzeja Josip Sadler (1791-1849) je išao

Alberto Fortis

u Gorski kotar i na Velebit, Tršćanin Muzio Tommasini (1794-1879) na Učku i Biokovo, zagrebački Galicijac Slavoljub Wormastiny (1816-1908) na Samoborsko gorje i u Gorski kotar, Austrijanac Thomas Pichler na primorske planine. Među njima osobito treba istaknuti Šibenčanina Roberta Visianija (1800-1878), liječnika, koji je 40 godina bio upravitelj botaničkog vrta u Padovi, a glavno mu je djelo *Flora dalmatica* u tri knjige.

prof. dr. Željko Poljak

Vremeplov

2. 3. 1929. u Makarskoj osnovana HPD-ova podružnica »Biokovo«

2. 3. 2004. u Val d'Aranu (španjolski Pirineji) po prvi puta nastupila hrvatska reprezentacija na Svjetskom prvenstvu u planinarskom skijanju

5. 3. 1936. prva alpinistička škola u Hrvatskoj s 50 polaznika pod vodstvom M. Čubelića

9. 3. 1491. pr. Kr. Mojsijev uspon na Sinaj (2637 m) gdje je prema predaji primio Deset Božjih zapovijedi

23. 3. 1928. izašao prvi broj najpoznatijeg alpinističkog godišnjaka »American Alpine Journal«

24. 3. 1999. postavljena web stranica Hrvatskog planinarskog saveza

27. 3. 1954. Većeslav Holjevac izabran za predsjednika PSH i ostao na toj dužnosti do 1967. godine

27. 3. 2010. u KD »Vatroslav Lisinski« svečano obilježena 60. obljetnica HGSS-a

Susret vodstva HPS-a i PZS-a u Ljubljani

U srijedu 30. siječnja 2013. u sjedištu Planinske zveze Slovenije u Ljubljani održan je sastanak predstavnica PZS-a i HPS-a. Nakon godinu dana od prethodnog susreta održanog u Zagrebu bila je to prilika za osvrt na ostvarene zadatke koji su tada dogovoreni te za planiranje daljnje suradnje. Sa zadovoljstvom je utvrđeno da je većina postavljenih ciljeva i zadataka u protekloj godini uspješno ostvarena.

Redoviti susreti vodstva obaju saveza održavali su se već više puta tijekom prošlosti, a nakon višegodišnje stanke obnovljeni su prošle godine. Prošle godine predstavnici obaju saveza sastali su se u Zagrebu, a ovaj put je domaćin susreta bila Planinska zveza Slovenije (PZS). U uvodu je sve okupljene pozdravio predsjednik PZS-a Bojan Rotovnik, koji je predstavio predstavnike PZS-a na tom sastanku: potpredsjednike PZS-a Boruta Peršolju i Toneta Jesenka, glavnog tajnika PZS-a Mateja Planka, predsjednika Nadzornog odbora PZS-a Andreja Brvara te predstavnicu PZS-a za odnose s javnošću i koordinatoricu međunarodnih aktivnosti Zdenku Mihelič. Predsjednik Rotovnik je ukratko predstavio djelovanje PZS-a u protekloj godini te program obilje-

ZDENKA MIHELIČ, PZS

Predsjednik PZS-a Bojan Rotovnik i predsjednik HPS-a Hrvoje Kraljević

žavanja 120. obljetnice SPD/PZS tijekom ove godine, te posebno istaknuo važnije akcije na kojima PZS planira kao važne goste ugostiti predstavnike HPS-a.

Sve okupljene pozdravio je i predsjednik HPS-a Hrvoje Kraljević te pritom predstavio predstavnike HPS-a. Uz predsjednika Kraljevića u ime HPS-a na

ZDENKA MIHELIČ, PZS

Susret u sjedištu Planinske zveze Slovenije - sjede predsjednik PZS-a Bojan Rotovnik i predsjednik HPS-a Hrvoje Kraljević; stoje, slijeva: dopredsjednik PZS-a Borut Peršolja, predsjednik IO HPS-a Vladimir Novak, predsjednik NO PZS-a Andrej Brvar, dopredsjednik HPS-a Tomislav Čanić, urednik »Hrvatskog planinara« Alan Čaplar, dopredsjednik PZS-a Tone Jasenko, glavni tajnik PZS-a Matej Planko te glavni tajnik HPS-a Darko Berljak

sastanku su sudjelovali dopredsjednik HPS-a Tomislav Čanić, predsjednik Izvršnog odbora HPS-a Vladimir Novak, glavni tajnik HPS-a Darko Berljak i Alan Čaplar, član Glavnoga odbora, pročelnik Komisije za promidžbu i izdavačku djelatnost HPS-a te urednik časopisa "Hrvatski planinar". Predsjednik Kraljević osvrnuo se na veliku obljetnicu PZS-a te na uspješno dugogodišnje djelovanje slovenske planinarske organizacije te istaknuo da će se predstavnici HPS-a rado odazvati na sve glavne događaje u povodu proslave 120. obljetnice PZS-a.

Na prošlogodišnjem susretu zadani su raznovrsni ciljevi, pa je ovaj sastanak bio prilika da se utvrde ostvarenja koja su postignuta kroz uzajamnu suradnju. Pregled ostvarenja pripremili su glavni tajnik PZS-a Matej Planko i glavni tajnik HPS-a Darko Berljak. U protekloj godini HPS je uz potporu PZS-a pristupio u pridruženo članstvo Balkanske planinarske unije (BMU), a zaživio je i EU Mountaineering Forum u čijem kreiranju su oba saveza imala važnu ulogu. Savezi su zajednički pripremili opsežan prijedlog IPA projekta "Eko planinstvo povezuje / Eko planinarstvo povezuje". Uspostavljena je prodaja izdanja drugog saveza, što se pokazalo iznimno uspješno te će se zbog velikog interesa obostrana prodaja planinarske literature nastaviti još intenzivnije. Predstavnici PZS-a bili su prisutni na Danu hrvatskih planinara na Mljetu, predstavnici HPS-a na Danu slovenskih planinara u Kranjskoj Gori, a skupina slovenskih mladih planinara sudjelovala je uspješno u maloj planinarskoj školi HPS-a na Velebitu. Za daljnju suradnju ostaje otvorena inicijativa o boljoj suradnji društava uz državnu granicu. Utvrđeno je da je zamisao o istovremenom usponu članova HPS-a na Triglav i članova PZS-a na Dinaru realizirana u akciji KPD-a Bazovica iz Rijeke, koju su poduprli i HPS i PZS. U toj su se akciji hrvatski planinari popeli na Triglav, slovenski planinari na najviši vrh Hrvatske, a treća mješovita skupina na vrh Učke, pri čemu je simbolički uspostavljena i telefonska veza između tri vrha. Nije ostvarena zamisao o posjetu mladih iz Koreje hrvatskim planinama radi pomanjkanja njihova interesa. Bliska suradnja u vezi uređenja europskih pješačkih putova nastavit će se i dalje, a s posebnim zanimanjem očekuje se jačanje inicijative o putu E 12, kojemu je glavni nositelj HPS. Uredništva Planinskog vestnika i Hrvatskog planinara imaju kontakte i surađuju u razmjeni iskustava u radu na svojim časopisima. Predstavnici HPS-a i PZS-a utvrdili su da je sve što je dosad ostvareno dobra osnova za nastavak uspješne suradnje.

Delegacije su također zadale nove ciljeve koje žele ostvariti u ovoj godini, posebno u vidu čim bolje suradnje u osposobljavanju kadrova, razmjeni iskustava, označavanju planinskih putova te u promociji gorske prirode planinarima obiju zemalja. Potvrđen je raniji dogovor da instruktori HPS-u i PZS-a mogu

Sastanak u suradničkom ozračju

unaprjeđivati svoje znanje i vještine sudjelovanjem u svojstvu promatrača i suradnika na tečajevima za osposobljavanje stručnih kadrova u planinarstvu (za vodiče, markaciste, alpiniste, čuvare planinske prirode), a PZS je posebno uputio poziv na seminar instruktora PZS-a na kojem će se usklađivati standardi instruktorskog rada u Sloveniji. Instruktori HPS-a rado će prikupiti iskustva i prenijeti dio dobre prakse u HPS. U ožujku se očekuje objava odluke o IPA projektu u kojem su HPS i PZS nastupili kao partneri, te se očekuje pozitivan ishod a zatim i intenzivna suradnja u provedbi projektnih aktivnosti. Ovom prilikom razmijenjena su i iskustva o okolnostima vezanim uz gradnju i obnovu planinarskih objekata u zaštićenim područjima.

PZS je među željene ciljeve postavio i suradnju u natjecateljskim disciplinama, posebno u natjecanjima u lednom penjanju i u natjecanjima u turnom skijanju, na način da oba saveza pripomognu organizaciju otvorenih državnih prvenstava na kojima bi se ravnopravno natjecali članovi obaju saveza. Namjera je da se po završetku aktualne sezone postave temelji za zajedničke natjecateljske akcije za sezonu 2013/2014.

U pogledu skorajšnjeg pristupu Hrvatske u EU Planinska zveza Slovenije podupire razvijanje planinarstva bez granica i u tom duhu vidi mogućnost brojnih koraka, uključujući i inicijativu prema obijema vladama da se uspostave planinski granični prijelazi koji bi na jednostavan način povezali planinare obiju država, po modelu koji je uspostavljen na granicama s Italijom i Austrijom prilikom pristupa Slovenije u EU. Ranije pripremljeni prijedlog koji je obuhvatio 15 graničnih točaka bit će revidiran te kao zajednički projekt HPS-a i PZS-a predstavljen vladama obiju država i planinarskoj javnosti.

Savezi su raspravljali i o mogućnosti da HPS i PZS pristupe u punopravno članstvo BMU, gdje sada djeluju kao pridruženi članovi, te dogovorili da će oba

saveza dodatno razmotriti okolnosti takvog članstva te u slučaju pozitivne odluke u oba Saveza, u punopravno članstvo pristupiti istodobno. Savezi će također tijekom 2013. za izravnu suradnju animirati međudruštvene odbore planinarskih društava i županijske planinarske saveze, budući da se na taj način lako može obogatiti

kvaliteta suradnje koja postoji na razini nacionalnih saveza.

Sljedeći susret bit će u Hrvatskoj, krajem siječnja ili početkom veljače 2014., najvjerojatnije na Velebitu ili negdje drugdje u planinskom okruženju.

Zdenka Mihelić, Alan Čaplar

ALPINIZAM

Glavno da se »klajmba«

Prošle je godine, od 5. do 8. listopada u Bastu pod Biokovom u organizaciji triju alpinističkih klubova, članova Hrvatskog planinarskog saveza (»Ekstrem« Makarska te »Velebit« i »Željezničar« iz Zagreba), održan drugi po redu memorijalni skup pod nazivom »Glavno da se klajmba«. Skup je prvi put održan preprošle godine u sjećanje na Makaranina Tonija Rosu i njegova penjačkog partnera Igora Skendera, alpiniste koji su smrtno stradali 16. ožujka 2011. prilikom uspona u masivu Mont Blanca. Prijatelji čije smo uspone često pratili s divljenjem i koji su nas prerano napustili zadužili su svoje matične odsjeke, koji su se dogovorili da održe alpinistički skup posvećen uspomeni na njih.

Drugu je godinu zaredom mirno mjesto Bast, u podnožju Biokova, postalo domom za oko 150 sudionika memorijala. Tri su dana zaredom ljubitelji prirode imali priliku uživati u ljepotama Biokova i odličnim stijenama. Izvedeno je više od 160 »čovjek-smjerova«, uglavnom popularnih biokovskih sportskih »višedružnaca«. Navez Plašćar - Alavanja izveo je prvo slobodno ponavljanje najtežega biokovskog dugog sportskog smjera Forever young (7b+), a Elvis Terlević poletio je prema moru svojim paraglajderom.

U Bastu se, uz penjače, okupio i velik broj planinara, koji su izveli prekrasne ture po planini, uglav-

Na vrhu smjera Dalmatinski san

nom u kombinaciji s noćenjem u planinarskom domu Vošac. Da sudionici ne bi bili gladni, svaki je dan jedan od odsjeka osigurao večeru. Tako je AO »Željezničar« pripremio gulaš, AO »Velebit« grah, a SAK »Ekstrem« i udruga »Marendin« počastili su sudionike rižotom od plodova mora. Predavanje uz projekciju održali su Stipe Božić (o bogatoj alpinističkoj karijeri) i Sunčica Hrašćanec (o raznim penjačkim ekspedicijama i putovanjima). Nakon predavanja slijedio je nezaobilazan tulum uz gitare i konge. Idealne listopadske temperature i produženi vikend pun sadržaja bili su najbolja nagrada za penjače koji su »potegnuli« i više od 500 kilometara da bi stigli do Biokova.

Ugođaj koji je stvoren uspio je tih dana popuniti dio hladne praznine koja je nastala nakon smrti dragih prijatelja. Veliko je bogatstvo skupiti 150 ljudi – bili oni penjači, planinari, paraglajderi, špiljari ili jednostavno dragi ljudi. Nadam se da će nas nagodinu biti još više. Da bi sve to bilo moguće, uvijek trebaju postojati pojedinci koji će nesebično uložiti svoje vrijeme, ideje i novac. Neću ih nabrajati jer se bojim da bih mogao nekoga zaboraviti. Nitko od njih nije htio ni majicu primiti besplatno. Ljudi su to koji ne traže nagradu i hvalu. Svejedno, hvala vam od srca u ime svih sudionika i vidimo se dogodine! Glavno da se klajmba!

Krešimir Milas

»Mega-teća« udruge Marendin

Ing. Đorđe Balić slavonski inspirator planinarskih ideja

Kad bi se planinare svrstalo na inventivce i potrošače, među prve bi svakako trebalo ubrojiti Osječanina Đorđa Balića. Sada su mu 63 godine (rođen je u Osijeku 18. studenoga 1949.) i stekao je toliko planinarskog iskustva da ga smijemo smatrati seniorom u pozitivnom smislu te riječi. No najprije, kao što je uobičajeno, kratak životopis.

Osnovnu, srednju i višu tehničku školu završio je u Osijeku i po zanimanju je inženjer građevinarstva u mirovini, izmiritelj i stalni sudski vještak za građevinarstvo. Radio je u Općinskoj upravi Osijek, gdje se skrbio o cestama i komunalnim djelatnostima, zatim u Komunalnom poduzeću »Unikom« kao tehnički direktor, pa u Građevinskom poduzeću »Radnik« te kao direktor poduzeća »Boinu« i »Tijana«. Bio je i predavač u srednjoj građevinskoj školi te na Katedri za civilnu zaštitu Otvorenog sveučilišta, pokretač i urednik »Stambeno-komunalnog vjesnika«, autor studija o zaštiti čovjekove okoline i o raznim komunalnim pitanjima, a smislio je i akcije koje su Osijeku donijele tri »Zelene vrpce« i »Zlatnu plaketu« za ekološka postignuća.

Odmalena je aktivan u raznim društveno-političkim organizacijama, no ovdje ih nećemo nabrajati, ali bio bi propust ne spomenuti da je kao Srbin za vrijeme Domovinskog rata ostao u Osijeku kao lojalan građanin Hrvatske. Iako nije bilo ugodno živjeti pod granatama, radio je kao pripadnik Civilne zaštite na sanaciji ratnih razaranja.

Planinarski dio njegova životopisa jednako je tako bogat. Godine 1973. učlanio se u PD »Zanatlija« i tijekom godina bio član njegove uprave, tajnik i predsjednik. Od 1984. do 1995. tajnik je Planinarskog saveza Slavonije (poslije Slavnskoga planinarskog saveza; SPS), od 1985. do 1991. član predsjedništva Planinarskog saveza Hrvatske i predsjednik njegove Kadrovske komisije, a od 2010. član upravnog odbora SPS-a. Organizator je brojnih planinarskih izleta, pohoda i manifestacija, voditelj više planinarskih škola, vodič društvenih izleta i vođa 1. Slavonske visokogorske ekspedicije »Kavkaz 90«. Planinario je po planinama bivše države, Austrije, Mađarske, Italije, Grčke, Švicarske, Španjolske, Francuske, Slovačke, Turske i Rusije. Najviši mu je uspon Mont Blanc (4810 m), a najveći spust skijama s Elbrusa na Kavkazu, s nekih pet tisuća metara.

Policao je i podupirao brojne planinarske akcije za zbližavanje i afirmiranje slavonskog planinarstva, među

inim Susrete planinara pjesnika na Sovskom jezeru, slavonski planinarski dijafotofestival, planinarske veselice, bavio se proučavanjem slavonske planinarske povijesti (pročitajte njegovu povijesnu studiju u ovome broju – malu enciklopediju slavonskoga planinarstva!), angažirao se u organizaciji slavonskih planinarskih kampova na Durmitoru i Velebitu, zalagao za reafirmaciju Slavnskoga planinarskog puta, obnovu tradicije i afirmaciju slavonskih planinarskih sletova i drugo. Suorganizator

je planinarskog vlaka za Klek, radne akcije na obnovi planinarskih domova na Risnjaku i u Šugarskoj dulibi, pripremanja knjige »Prvih 100 godina slavonskog planinarstva« i »Jankovačkog vremeplova«.

U novije vrijeme bavi se uređivanjem web stranice SPS-a, stalnim natječajem za digitalnu slavonsku fotografiju, natječajem za slavonsku planinarsku pjesmu i formiranjem Muzejske zbirke slavonskog planinarstva. U povodu 50 godina SPS-a istražuje, u suradnji sa zagrebačkim speleolozima, tunele ispod stare gradske jezgre Osijeka. Malo imamo planinara koji se neprestano bave s toliko raznovrsnih djelatnosti i s takvom upornošću kao Đorđe Balić. To je bilo i zapaženo, pa je primio brojna priznanja, među njima Zlatni znak s hrastovim listom PD-a »Zanatlija« Osijek, Priznanje »Đuro Pilar« za životno djelo Slavnskoga planinarskog saveza, Zlatni znak Planinarskog saveza Hrvatske i Zlatnu plaketu Saveza za zaštitu čovjekove okoline bivše države.

prof. dr. Željko Poljak

Muzejska zbirka slavonskog planinarstva u Kutjevu

Novogodišnji susret na Kleku

Šesti siječnja 2013., predviđen za tradicionalni, 18. Susret planinara i ljubitelja prirode na Kleku, osvanuo je čarobno lijep. Nebo smaragdno plave boje i bez ijednog oblaka, stijene Kleka srebrnasto svjetlucaju, snijega ni za lijek, a toplina proljetna. Zar je to moguće početkom siječnja? Moguće, ali samo na Kleku!

Neprekinuta kolona planinarki i planinara raste-gnula se od zaseoka Bjelskog do doma »Klek« (1000 m). Odzvanjaju poklici, poneka strofa pjesme, vrisak i dozivanje! Divno je bilo vidjeti jedre i vesele planinarke, mlade majke koje su u naručju nosile svoju još malenu djecu. Zamišljao sam, vidjevši ih, kako li će te majke nadahnuti svoju djecu za ljubav prema prirodi, planinama i planinarstvu. U neprekidnoj koloni korača i najstariji planinar Susreta Branko Blažević - Brane, doajan iz PD-a »Bijele stijene« iz Mrkoplja. Još malo i proslavit će 93. rođendan!

A sada, evo i malo podataka o Susretu...

U spomen-knjigu novogodišnjih susreta na Kleku upisalo se više od 700 ljudi, a prilično ih se i nije upisalo. To je broj koji domaćin HPD »Klek« nije ni sanjao. Ponosimo se time, a sljedeći, devetnaesti Susret, bit će organiziran još bolje. Zanimljivo je i to da su se gotovo svi sudionici popeli na vrh Kleka. Uživali su u veličanstvenim vidicima, od Alpa, velikog dijela planina sjeverozapadne Hrvatske, brežuljaka Korduna, Banovine i dijela bosanskih planina, Gorskoga kotara, dijela Like i svih planina dokle pogled seže. Bili su očarani bojom

Klečice izviruju iz oblaka (snimak s vrha Kleka)

neba jer je u gradovima nebo magličasto i zamućeno. Bitno je i to da nitko nije ostao gladan ili žedan. Odlično su prijali vinski gulaš, kuhano vino i čaj na čarobnom Kleku. Oni koji su se prvi put popeli na Klek bili su svečano kršteni – s nekoliko udaraca penjačkim užetom po stražnjici.

Osim članova društva domaćina, na Susretu su organizirano sudjelovali članovi društava »Kozarac« Vrbovsko, »Dubovac« Karlovac, »Kočevje« Slovenija, Ski kluba »Lovnik«, »Željezničar« Zagreb, »Lipa« Sesvete, »Kamenjak« Rijeka, »Vrlovka« Kamanje, »Vinica« Duga Resa, »Strilež« Crikvenica, »Petehovac« Delnice i »Bijele stijene« Mrkopalj.

Miljenko Pavešić

Novogodišnji susret na Kleku

Vincekov pohod po dubokom snijegu

15. Vincekov pohod uspješan kao i uvijek

Iako u ekstremnim vremenskim uvjetima, tradicionalni 15. po redu Vincekov pohod i ove je godine bio i više nego uspješan. Održan je 20. siječnja u Murskom Središću, a sudjelovalo je oko dvije tisuće planinara iz pedesetak hrvatskih, mađarskih i slovenskih društava. Hodalo se stazom dugom 14 kilometara preko pet brjegov Gornjeg Međimurja, od kojih ni jedan nije viši od 300 metara (od Toplica Sveti Martin do Murskog Središća). Put je bio pokriven snijegom dubokim i do 40 centimetara, no uz nekoliko odmora za okrjepu i obred krštenja vinograda, svi su sudionici stazu prošli bez teškoća te u sportskoj dvorani nastavili s druženjem. Veselom ugođaju pogodovalo je prekrasno vrijeme, koje je išlo u prilog organizatorima. Domaćini, članovi PD-a »Bundek«, zahvaljuju svim sudionicima na potpori koju su im iskazali svojim dolaskom te najavljuju 16. Vincekov pohod 19. siječnja 2014.

Sonja Vršić

Novo vodstvo Planinarskog saveza Županije splitsko-dalmatinske

Dana 21. prosinca 2012. u Domu kulture »Zvonimir« u Solinu održana je izborna Skupština Planinarskog saveza Županije splitsko-dalmatinske. Nakon izvješća o radu Saveza u proteklom mandatu i razrješenja dosadašnjeg vodstva, javnim je glasovanjem za novog predsjednika izabran Filip Balić (HPD »Malačka«, Kaštel Stari), za dopredsjednika Boris Buljan (PD »Svilaja«, Sinj), a za tajnika Ivica Sorić (HPD »Mosor«, Split). Članovi Izvršnog odbora jesu, uz već navedene, i Frane Buljubašić (PD »Sv. Jure«, Zagvozd), Mirjana Dodig

(PD »Jelinak«, Trilj), Žarko Josipović (PD »Sv. Ilija«, Baška Voda) i Željko Arnautović (HPD »Hum«, Vis). Zadaće vodstva Saveza u sljedećem mandatu jesu što bolja suradnja s HPS-om, edukacija i provedba raznih tečajeva za članove Saveza, skrb za očuvanje prirode te koordinacija planinarskih saveza u Dalmaciji.

Filip Balić

Osnivanje i prvi izlet sekcije HPD-a »Sokolovac« u Zakorenju

Izletom na Kapavac, najviši vrh Požeške gore (617 m) obilježili su 13. siječnja 2013. članovi HPD-a »Sokolovac« iz Požege osnivanje planinarske sekcije u Zakorenju, naselju na području općine Brestovac, desetak kilometara od Požege. Tridesetak sudionika hodalo

Požežani na Požeškoj gori

je dva sata trasom od Zakorenja do Kapavca. Polazište je bilo nedaleko od naselja, ispred Bajina kijera, nakon toplih napitaka što su ih matičnom društvu i planinarima iz Nove Gradiške ponudili domaćini iz Zakorenja.

Desetak novih članova, uz voditelja sekcije Matiju Lončarevića, promovirat će planinarske sadržaje na području općine Brestovac, posebice među mladim članovima mjesnog dobrovoljnog vatrogasnog društva, u koje su mahom ućlanjeni. Pritom neće imati dodatnih poslova kakve bi imali da su osnivali zasebno društvo, već će uz potporu predsjednika HPD-a »Sokolovac« Ante Lovrića i Upravnog odbora lakše uploviti u planinarske vode i organizirati izlete, pohode i druge planinarske akcije. Prvi zadatak novoosnovane sekcije bit će markiranje staze, dakako, uz pomoć markacijske sekcije matičnog društva.

Ove se godine u Požegi obilježava 115. obljetnica organiziranog planinarstva. HPD »Sokolovac« ima sada 130 članova, a osnivanje sekcije u Zakorenju doprinos je jačanju planinarstva u tom dijelu Slavonije i Požeško-slavonske županije. Planirano je da izlet na Kapavac, najvišu točku Požeške gore, koja je manje poznata od nešto nižeg Maksimova hrasta, postane u organizaciji sekcije iz Zakorenja tradicionalan izlet koji će sredinom siječnja okupljati planinarska društva iz Slavonije.

Prvi izlet obilježile su snježne pahuljice i dodale notu sfumata vidiku na slavnu Zlatnu dolinu, a miris dima na pečenoj slavonskoj slanini i kobasicama ispred

lovačke kuće »Propuh nije«, gdje su se sudionici izleta zadržali u povratku prema Zakorenju, razdragao je nepca. Svi su bili sretni što je »Sokolovac« dobio nove članove.

Ana Pirović

Časopis »Bilo – 2013«

Iz tiska je izašao i 4. godišnjak HPD-a »Bilo« u Koprivnici, opsežniji i bolji od prijašnjega. Na sedamdesetak stranica iscrpno je prikazano sve što se u društvu zbivalo prošle godine i ono što se namjerava učiniti u ovoj. Ilustriran je s više od stotine slika u boji. Članovi ga dobivaju besplatno (naklada je veća od broja članova). Glavna urednica Antonija Genc otklonila je svaku sumnju da će se u Koprivnici bez dr. Milivoja Kovačića – koji je uredio 20 godišta bivšeg periodika »Bilo« – ugasiti planinarsko izdavaštvo. Tiskanje godišnjaka pokazalo se mnogo praktičnijim i realnijim od mjesečnika. Tu praksu već slijede neka planinarska društva u Hrvatskoj (»Japetić«, »Kapela«).

Željko Poljak

Ispravak

U popisu planinara koji su primili priznanja Hrvatske planinarske obilaznice u prošloj godini, a koji je objavljen u prošlom broju časopisa, došlo je do pogreške. Srebrnu značku br. 546 primio je Zlatan Rajčević, član »Kondora« iz Dubrovnika, a ne Vedran Benić, kako je navedemo (vidi: Hrvatski planinar 2, 2013, str. 89). Molimo čitatelje da uvažava ovaj ispravak.

Zdenko Kristijan

Ante Pelivan

Hrvatska prirodna baština

Dr. sc. Ante Pelivan

III. IZDANJE

format 16,5 x 24 cm
više od 800 fotografija i karata
520 stranica u boji, tvrdi uvez

Knjiga iz tiska izlazi uskoro, a točno vrijeme bit će objavljeno.

Ovo je III. izdanje, potpuno prerađeno i jako prošireno. Knjiga je plod višegodišnjeg autorova rada na području hrvatske prirodne baštine. Ova knjiga je nastajala uglavnom na terenu. Fotografije su autorove, snimljene u zadnje vrijeme digitalnom tehnikom. Sve je u ovoj knjizi plod neposrednog promatranja prirodnih zanimljivosti i ljepota u Hrvatskoj.

I. izdanje izašlo je pod naslovom
Vodič kroz prirodne ljepote u Hrvatskoj
Naklada 5.000 primjeraka, tiskano 2003.

II. izdanje pod istim naslovom, prošireno
Naklada 3.000 primjeraka, tiskano 2008.

Adresa:
Duga cesta III. odvojak 12, 10412 Donja Lomnica
Tel.: 01 / 621 88 72
e-mail: ekoloski.glasnik@zg.t-com.hr
ekoloski.glasnik@gmail.com

- 10. 3. Obilazak romarskog puta Belec - Marija Bistrica**
Belec - Batina - Zlatar Bistrica - Marija Bistrica
HPD Belecgrad, Belec
Verica Havočić, 098/16-09-056
Stjepan Hanžek, 091/79-41-399
- 10. 3. 31. pohod »Žene u planinu«**
Hahlić
PD Kamenjak, Rijeka
pdkamenjak@gmail.com
Verdan Grubelić, 091/89-65-552
- 10. 3. Proljetna šetnja u Sijaset**
Senj - kula Nehaj - pl. kuća Sijaset
PD Zavižan, Senj
Neda Turina, 098/755-200
- 10. 3. Pohod po IPP-u**
Oštri - Rabac
Istarski planinarski savez
Vladimir Rojnić, 098/366-101
- 10. 3. Susret planinara povodom dana sv. Bernarda**
Marija Bistrica
PD Grohot, Marija Bistrica
Vesna Antolić, 098/16-66-484
Vesna Habazin, 099/30-01-484
- 16. 3. 19. Našički križni put**
Okolica Našica
PD Krndija, Našice
Slavko Žagar, 031/613-613
Ivan Sporinski, 031/611-609
- 17. 3. Papučki jaglaci**
Papuk, Velika
HPD Sokolovac, Požega
Antun Lovrić, 099/29-14-900,
antun.lovric@gmail.com
Drago Mikel, 092/25-45-654,
mikel.drago@gmail.com
- 22. 3. Pozdrav proljeću - Noćni pohod na Skitaču**
Labin - Skitača
PD Skitaci, Labin
- 23. 3. Proljetni pohod na Oštru**
Oštra
PD Željezničar, Gospić
Andrija Benković, 053/574-305, 095/84-27-203
- 24. 3. Uspón na Neprobić**
Majkovo - Neprobić
HPD Dubrovnik, Dubrovnik
hpd-dubrovnik@hotmail.com
HPD Dubrovnik, 099/80-92-264
- 27. 3. Proljeće u Šumi Striborovoj**
Poučna planinarska staza »Šuma Striborova« na Biviu
PD Kamenjak, Rijeka
pdkamenjak@gmail.com
Verdan Grubelić, 091/89-65-552
- 29. 3. - 1. 4. Uskršnji pohod po Mljetu**
Pomena – Polače, NP Mljet
PD Mljet, Goveđari
Marin Perković, 098/542-100, 095/51-91-450
- 1. 4. Dan Varaždinske planinarske obilaznice**
Krušljevec – Čevo - Pusta Bela – Završje - pl. kuća Ledinec - pl. kuća Vagon
HPD Dugi vrh, Varaždin
Željko Horvatić, 091/51-72-043
Vladimir Slunjski, 091/24-09-301
- 3. - 5. 4. Predstavljanje monografije »90 godina PD-a Dubovac i 130 godina organiziranog planinarstva u Karlovcu«, Otvorenje izložbe i svečanost**
Karlovac, Zorin dom, Gradsko kazalište, Gradska knjižnica Ivan Goran Kovačić
PD Dubovac, Karlovac
Vitomir Murganić, 091/133-33-31,
vmurganic@gmail.com
Dubravka Smrdelj, 098/337-253,
dubravka.smrdelj@gmail.com
- 7. 4. Uspón na Stražišće**
Obod - Velji Do - Stražišće
HPD Dubrovnik, Dubrovnik
hpd-dubrovnik@hotmail.com
HPD Dubrovnik, 099/80-92-264
- 7. 4. 60. obljetnica HPD-a Jelengrad, Kutina**
Pl. dom Moslavačka Slatina
HPD Jelengrad, Kutina
Ladislav Jurinjak, 044/679-059, 098/456-226
- 7. 4. Svi na Japetić**
Samoborsko gorje: Japetić
HPD Japetić, Samobor
info@hpd-japetic.hr
- 7. 4. Tradicionalni uspon na Zarin**
Škamnica
PD Škamnica, Brinje
Gojko Crnković, 098/92-33-626, gc66698@gmail.com
- 13. 4. Hodanjem k zdravlju**
Vinica: Duga Resa - Vinica - pl. dom Kalvarija
PD Dubovac, Karlovac
Robert Lemić, 098/169-67-70
Dubravka Smrdelj, 098/337-253,
dubravka.smrdelj@gmail.com

IGLU ŠPORT

www.iglusport.hr

SEZONSKO

SNIŽENJE